

OP Ryhmän tilinpäätöstiedote
1.1.–31.12.2018

OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 1.1.–31.12.2018:

Asiakasliiketoiminta kehittyi myönteisesti ja koko vuoden tulos oli 1 017 miljoonaa euroa

Tulos ennen veroja 1–12/2018	Korkokate 1–12/2018	Vakuutuskate 1–12/2018	Nettopalkkio- tuotot 1–12/2018	CET1- vakavaraisuus 31.12.2018
1 017 milj. €	+7 %	+19 %	+1 %	20,5 %

- Tulos ennen veroja oli 1 017 miljoonaa euroa (1 031).
- Asiakasliiketoiminnan tuotot kehittyivät myönteisesti. Korkokate kasvoi 7 % 1 175 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot 1 % 887 miljoonaan euroon. Vakuutuskate kasvoi 19 % 566 miljoonaan euroon – vertailukelpoinen muutos oli -2 %.
- Tuotot sijoitustoiminnasta laskivat 46 % 280 miljoonaan euroon ja liiketoiminnan muut tuotot 26 % 61 miljoonaan euroon. Sijoitustuottoihin vaikutti myyntivoittojen määrän lasku 227 miljoonaa euroa vertailukaudesta.
- Kulut laskivat 5 % 1 681 miljoonaan euroon. OP Ryhmä siirsi vuoden 2018 lopussa pääosan lakisääteisen työeläketurvan hoidosta ja vakuutuskannasta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Siirto pienensi OP Ryhmän eläkekuluja ja paransi tulosta ennen veroja 286 miljoonaa euroa sekä paransi ryhmän vakavaraisuutta 0,4 %-yksikköä.
- Saamisten arvonalentumiset olivat 46 miljoonaa euroa (48) eli edelleen matalalla tasolla.
- CET1-vakavaraisuus oli 20,5 % (20,1).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 28 % 795 miljoonaan euroon. Korkokate kasvoi 4 % ja nettopalkkiotuotot laskivat 6 %. Eläkevastuun siirtäminen paransi segmentin tulosta 172 miljoonaa euroa. Luottokanta kasvoi 6 % ja talletukset 6 %.
- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja laski 37 % 133 miljoonaan euroon. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 2 % ja kulut 9 %. Tuotot sijoitustoiminnasta laskivat 159 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan diskonttokoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 102 miljoonaa euroa.
- Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja laski 14 % 213 miljoonaan euroon. Nettopalkkiotuotot laskivat 11 % ja tuotot sijoitustoiminnasta 11 %. Eläkevastuun siirtäminen paransi segmentin tulosta 35 miljoonaa euroa. Hallinnoitavat varat laskivat 8 %.
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -123 miljoonaa euroa (-45). Tulosta rasittivat poistojen ja arvonalentumisten kasvu sekä sijoitustoiminnan nettotuottojen lasku. Eläkevastuun siirtäminen paransi segmentin tulosta 71 miljoonaa euroa. Vertailukauden tuottoihin sisältyi 42 miljoonaa euroa kertaluonteisia tuottoja.
- Vuonna 2018 OP investoi 384 miljoonaa euroa (454) toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen.
- Myönnettyt OP-bonukset kasvoivat 4 % 230 miljoonaan euroon.
- Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi-joulukuussa 79 000:lla yli 1,9 miljoonaan ja OP Ryhmän pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä 21 000:lla yli 1,8 miljoonaan.
- Vuoden 2019 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2018 tulos. Näkymistä kerrotaan tarkemmin kohdassa "Vuoden 2019 näkymät".

OP Ryhmän avainlukuja

	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Tulos ennen veroja, milj. €	1 017	1 031	-1,3
Pankkitoiminta	795	619	28,3
Vahinkovakuutus	133	210	-36,7
Varallisuudenhoito	213	247	-13,7
Muu toiminta	-123	-45	172,9
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-230	-220	4,4
	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
CET1-vakavaraisuus, %	20,5	20,1	0,4*
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), %**	147	148	0*
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %***	20,8	20,4	0,4*
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,9	7,7	-0,8*
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,57	0,60	0,0*
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %****	1,0	1,2	-0,2*
Omistaja-asiakkaat (1 000)	1 911	1 833	4,2

OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2018 alkaen IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit". Tuloksen vertailulukuina on käytetty IAS 39 -standardin mukaisia vuoden 2017 vastaavien jaksoiden lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuina on käytetty IAS 39:n mukaista lukua vuoden 2017 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

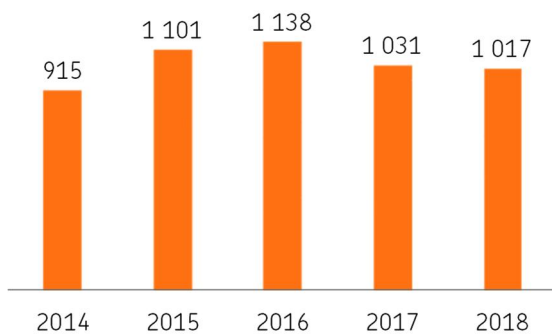
* Suhdeluvun muutos

** Rava-suhdeluku on laskettu vakuutusyhtiöiden osalta niiden vakavaraisuussäätelyyn sisältyvillä siirtymäsäännöillä.

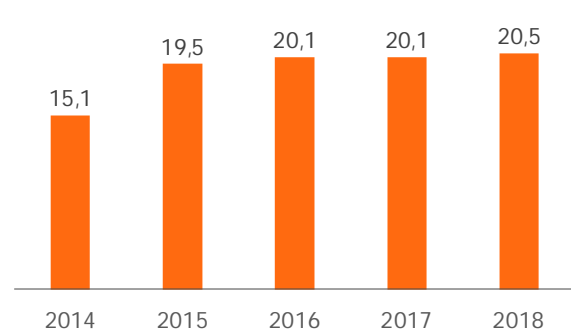
*** 12 kk liukuva

**** Järjestämättömillä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä tällaisiin saamisiin kohdistuvia asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitojoustoja.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

Pääjohtaja Timo Ritakallion kommentit

Asiakasliiketoimintamme suotuisa kehitys jatkui vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä. Luotto- ja talletuskantamme kasvoi hyvää vauhtia, ja luottoriskit ja saamisten arvonalentumiset olivat yhä matalalla tasolla. Koko vuoden tuloksemme oli 1 017 miljoonaa euroa ja asetui siten lähes edellisen vuoden tasolle. Vakavaraisuutemme vahvistui edelleen.

Haasteena OP Ryhmällä vuonna 2018 oli kulujen kasvu. Vahinkovakuutuksen tulosta heikensi korvauskulujen kasvu. Myös sijoitustoiminnan tuotot laskivat selvästi. Yleinen markkinakehitys laski varallisuudenhoidon hallinnoitavien asiakasvarojen määrää.

OP Ryhmän vuoden 2018 tulokseen vaikutti positiivisesti lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Ilmariselle. Siirto vahvistaa vakavaraisuuttamme ja antaa mahdollisuuden keskittyä ydintekemiseemme. Sijoitusympäristö oli siirrolle poikkeuksellisen suotuisa, ja ajoitus onnistui sijoitusmarkkinatilanteen johdosta erinomaisesti.

Vuoden viimeisellä neljänneksellä saimme päätökseen keskusyhteisön 6000 työntekijää koskeneet yt-neuvottelut osana laajempaa toimintamallin muutosta. Niiden seurauksena 700 työtehtävää päättyi ja 1000 uutta työtehtävää avautui. Neuvottelut käytiin erittäin hyvässä hengessä henkilöstön edustajien kanssa. Muutostilanteen aikana olemme tukeneet henkilöstöä monin tavoin uuden työtehtävän löytämiseksi OP Ryhmästä, ja irtisanomisten määrä on jäänyt vähäiseksi.

Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen liiketoiminnassamme on yksi prioriteettejämme. Laajensimme vuoden lopulla yhä useamman asiakkaamme ulottuville automaattisen asuntolainapalvelun, jossa asiakas voi hakea asuntolainaa digitaalisesti ja saada lainapäätöksen lähes reaaliaikaisesti. Hyödynnämme palvelussa tekoälyn mahdollisuuksia.

Suomen talous kehittyi viime vuonna suotuisasti. Työllisyys parani ja matala korkotaso tuki kuluttajien ostovoimaa. Maailmantalouden vire heikkeni vuoden lopulla merkittävästi ja epävarmuus lisääntyi. Rahoitusmarkkinoilla heilunta kasvoi merkittävästi edelliseen vuoteen nähden. Asuntojen myynti väheni ja hinnat nousivat vain hieman.

Taloukasvu on hidastumassa. Vuonna 2019 Suomen talouden odotetaan kasvavan 1,6 prosenttia. OP:n ekonomistit ennustavat, että vuonna 2020 maailmantalouden hidastuminen koettelee Suomea muuta euroaluetta enemmän. Investointien odotetaan hiipuvan, mikä merkitsee sitä, että taloukasvu nojaa enemmän kotimaiseen kulutukseen. Heikkenevä taloustilanne haastaa sekä yritykset että keväällä valittavat poliittiset päättäjät tekemään pitkäjänteisiä ratkaisuja tulevaisuuteen.

OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 1.1.–31.12.2018

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	5
Tulos ja tase.....	6
Katsauskauden keskeiset tapahtumat.....	8
OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet	9
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	9
Vakavaraisuus.....	11
Riskiasema	13
Segmenttien tulos.....	16
Pankkitoiminta.....	16
Vahinkovakuutus.....	18
Varallisuudenhoito.....	20
Muu toiminta	22
Investoinnit ja palvelukehittäminen.....	23
Henkilöstö ja palkitseminen.....	23
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	23
OP Osuuskunnan hallinto	24
Vuoden 2019 näkymät.....	24
Tuloslaskelma	25
Laaja tuloslaskelma.....	25
Tase.....	26
Oman pääoman muutoslaskelma.....	27
Rahavirtalaskelma	28
Segmenttiraportointi.....	29
Liitetaulukot	31

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui, ja luottamus talouteen heikkeni vuoden 2018 viimeisinä kuukausina. Talouden vire oli silti edelleen verrattain hyvä. Maailmantalous kasvoi koko vuoden 2018 lähes samaa hyvää vauhtia kuin vuonna 2017. Erot maiden talouskehityksen välillä levenivät. Euroalueella talouskasvu hidastui selvästi vuoden mittaan osin tilapäisten tekijöiden vuoksi. Työttömyys laski yhä selvästi ja inflaatio nousi.

Euroopan keskuspankki jatkoi rahapolitiikkansa normalisointia. EKP pienensi arvopaperien osto-ohjelman mukaisia netto-ostoja lokakuussa 15 miljardiin euroon kuukaudessa ja lopetti ne kokonaan vuoden vaihteessa.

Ohjaukorot säilyivät ennallaan koko vuoden. Euribor-korot nousivat vuoden lopulla aavistuksen. Pidemmät markkinakorot alenivat vuoden lopulla lisääntyneen epävarmuuden vuoksi ja päättyivät samalle tasolle kuin vuoden alussa. Osakekurssit painuivat vuoden lopun jyrkän laskun vuoksi vuoden alkua matalammalle.

Suomen talous jatkoi vuoden jälkipuoliskolla yhä hyvässä kasvussa. Vuonna 2018 talous kasvoi ennakkotietojen mukaan hieman vuotta 2017 hitaammin. Talouskasvu painottui aiempaa enemmän kulutukselle. Työllisyys parani selvästi, ja reaaliensiot kasvoivat. Vuoden lopulla kuluttajien luottamus kuitenkin heikkeni. Yritysten kannattavuus koheni edelleen, mutta investoinnit kasvoivat vain vähän.

Asuntomarkkinoilla vanhojen asuntojen myynti väheni hieman edellisestä vuodesta. Kysyntä kohdistui uusiin asuntoihin, joita valmistui eniten sitten 1990-luvun alun. Asuntojen hinnat nousivat vain hieman.

Suhdannenäkymät ovat vaimenemassa, ja epävarmuus on lisääntynyt selvästi. Suurimmat riskit liittyvät kansainväliseen talouteen ja politiikkaan. Korkonäkymät ovat vakaat. EKP on ilmoittanut pitävänsä ohjaukorkonsa nykytasolla ainakin kesän 2019 ajan.

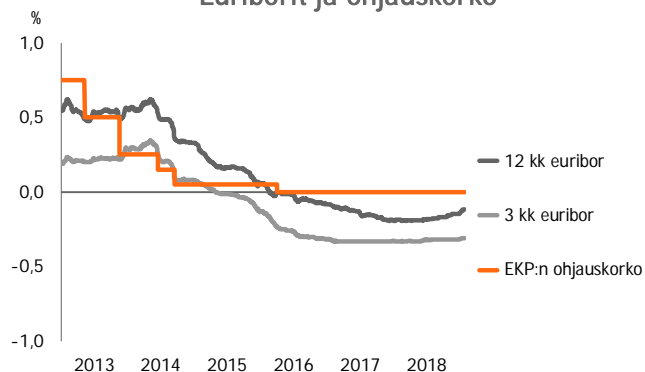
Kotitalouksien luottokanta kasvoi 2,2 prosenttia vuonna 2018. Asuntolainat lisääntyivät 1,7 prosenttia ja uusien nostettujen asuntolainojen koron lasku pysähtyi loppuvuonna. Yritys- ja asuntoyhteisöluottojen vuosikasvu kiihtyi, ja oli joulukuussa 7,5 prosenttia. Pankkibarometrin kyselytulos ennakoii kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän vähenevän selvästi.

Talletuskanta kasvoi 2,6 prosenttia vuonna 2018. Kotitaloustalletukset lisääntyivät 5,6 prosenttia ja yritystalletukset 3,5 prosenttia. Julkisyhteisötalletukset vähenivät lähes 13 prosenttia.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo vuoden 2018 lopussa oli 110,1 miljardia euroa. Rahastojen nettomerkinnot olivat vuoden aikana negatiiviset 3,9 miljardia euroa. Eniten tehtiin lunastuksia pitkän koron rahastoista ja osakerahastoista.

Talouden hyvä vire tuki Suomen vakuutusalaan vuonna 2018, mutta kireähkönä jatkunut hintakilpailu ja sijoitusmarkkinan turbulenssi vuoden lopulla vaimensivat tuloskehitystä.

Euriborit ja ohjaukorko

Lähde: Suomen Pankki

BKT

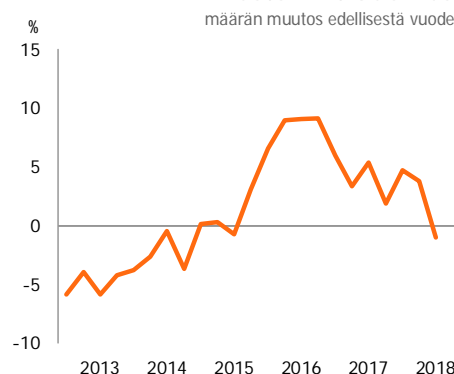
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

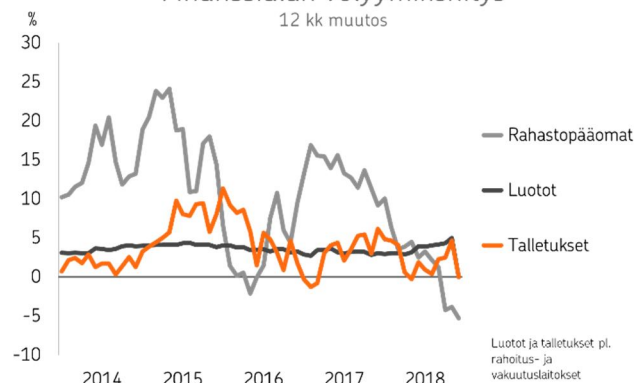
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitus tutkimus Oy

Tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €	1–12/2018	1–12/2017*	Muutos, %	10–12/2018	10–12/2017*	Muutos, %	7–9/2018
Tulos ennen veroja	1 017	1 031	-1,3	330	192	71,5	262
Pankkitoiminta	795	619	28,3	306	141	116,6	156
Vahinkovakuutus	133	210	-36,7	2	73	-97,4	67
Varallisuudenhoito	213	247	-13,7	76	56	36,1	42
Muu toiminta	-123	-45	172,9	-54	-77	-30,5	-4
Tuotot							
Korkokate	1 175	1 102	6,7	308	281	9,7	297
Vakuutuskate	566	478	18,5	134	137	-2,5	154
Nettopalkkiotuotot	887	879	0,9	232	242	-4,4	212
Sijoitustoiminnan nettotuotot	254	522	-51,3	-31	104	-129,5	79
Liiketoiminnan muut tuotot	61	83	-26,2	15	8	77,6	25
Tuotot yhteensä	2 943	3 063	-3,9	657	772	-14,8	766
Kulut							
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	803	758	6,0	211	193	9,1	178
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-286			-286			
Poistot ja arvonalentumiset	325	246	32,0	136	88	55,1	58
Liiketoiminnan muut kulut	839	764	9,9	242	222	9,2	185
Kulut yhteensä	1 681	1 768	-4,9	303	503	-39,7	422
Saamisten arvonalentumiset	-46	-48	-3,6	-22	-20	8,3	-17
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	26			56			-7
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-230	-220	4,4	-58	-56	4,1	-58

*Vuoden 2017 vertailulukuja on muutettu liitetaulukoissa kuvatulla tavalla IFRS 15:n voimaantulon ja luottojen toimituspalkkioiden jaksotuskäytännön muutoksen seurauksena.

Taseen avainlukuja, milj. €	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Saamiset asiakkailta	87 081	82 193	5,9
Sijoitusomaisuus	23 047	23 324	-1,2
Velat asiakkaille	66 112	65 549	0,9
Vakuutusvelka	9 476	9 950	-4,8
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	30 456	26 841	13,5
Oma pääoma	11 832	11 084	6,7
Tase yhteensä	140 382	137 205	2,3

Tammi–joulukuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja oli 1 017 miljoonaa euroa (1 031). Tulos laski vertailukauden tuloksesta 14 miljoonaa euroa. Asiakasliiketoiminnan tuotot eli korkokate, vakuutusgate ja nettopalkkiotuotot kasvoivat vertailukaudesta. Lakisääteisen työeläketurvan pääosan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle paransi tulosta ennen veroja 286 miljoonaa euroa. Tulosta pienensivät sijoitustoiminnan nettotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen lasku.

Korkokate kasvoi 6,7 prosenttia 1 175 miljoonaan euroon. Pankkitoiminnan korkokate kasvoi 50 miljoonaa euroa ja Muu toiminta -segmentin 27 miljoonaa euroa. Vakuutusgate oli 566 miljoonaa euroa (478). Vertailukaudella vakuutusvelan diskonttokoron lasku heikensi vakuutuskatetta 102 miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen vakuutuskatteen muutos oli -2,3 prosenttia. Henkilö – ja yritysasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvu tuki vakuutuskatteen kasvua. Nettopalkkiotuotot olivat 887 miljoonaa euroa eli 8 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautukset kasvoivat 14 miljoonaa euroa, maksuliikkeen nettopalkkiotuotot 17 miljoonaa euroa sekä terveys- ja hyvinvointipalveluiden nettopalkkiotuotot 4 miljoonaa euroa. Omaisuudenhoidon palkkiotuotot sen sijaan laskivat 29 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 268 miljoonaa euroa (51,3 prosenttia) 254 miljoonaan euroon. Osaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach). Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Yhteensä sijoitustoiminnasta kirjatut tuotot laskivat 46,3 prosenttia 280 miljoonaan euroon. OP Ryhmän vakuutusyhteisöjen yhteenlaskettu sijoitusten tuotto käyvin arvo oli 0,7 prosenttia (3,1).

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat nettotuotot (vertailukaudella myytävissä olevien varojen nettotuotot) laskivat vertailukaudesta 252 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 alussa otettiin käyttöön IFRS 9 -standardi, minkä johdosta käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien sijoitusten määrä ja myyntivoitot vähenivät. Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavien sijoitusten määrä puolestaan kasvoi, ja niiden tulosvaikutus oli 174 miljoonaa euroa (301). Sijoituskiinteistöjen nettotuotot laskivat 40 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Myyntivoittoja kirjattiin 36 miljoonaa euroa (263). Vertailukaudella myyntivoitoilla pääosin täydennettiin vakuutusvelkaa. Henkivakuutuksen lyhytaikaisten korkotäydennysten nettomuutos oli 43 miljoonaa euroa tulosta parantava. Vertailukaudella näiden korkotäydennysten nettomuutos oli 51 miljoonaa euroa tulosta heikentävä. Markkinamuutoksista johtuvat johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin positiiviset arvomuutokset kaupankäynnin nettotuotoissa jäivät 14 miljoonaa euroa pienemmiksi kuin vertailukaudella.

Liiketoiminnan muut tuotot laskivat vertailukaudesta 22 miljoonaa euroa 61 miljoonaan euroon. Baltiassa toimivan tytäryhtiö Seesam Insurance AS:n koko osakekanta myytiin

Vienna Insurance Groupille (VIG). Kaupasta kirjattiin kertaluonteista myyntivoittoa yhteensä 16 miljoonaa euroa. Vertailukaudella kertaluonteisia arvonnäkökohtien palautuksia kirjattiin korko- ja aikaisemmilta vuosilta yhteensä 22 miljoonaa euroa. Lisäksi vertailukaudella korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätepalveluiden kaupasta kirjattiin kertaluonteista tuottoa 25 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin tuottoihin sekä kauppaan liittyviä ylimääräisiä poistoja ja muita kuluja 6 miljoonaa euroa.

Kulut laskivat 4,9 prosenttia 1 681 miljoonaan euroon. Lakisääteisen työeläkevastuun siirto vuoden 2018 lopussa pienensi OP Ryhmän eläkekuluja 286 miljoonaa euroa. Ilman eläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 11,3 prosenttia 1 967 miljoonaan euroon ja henkilöstökulut 6,0 prosenttia 803 miljoonaan euroon. Kehittämisen kuluvaikutus oli 202 miljoonaa euroa (219). Uusien liiketoimintojen osuus kokonaiskuluista oli 92 miljoonaa euroa (61). Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 14,6 prosenttia 219 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu oli seurausta viime vuosien kehittämisspanostusten kasvusta. Arvon alentumispöytäkirjat kasvoivat vertailukaudesta 51 miljoonaa euroa. Oman käytön kiinteistöistä kirjattiin arvonalennuksia 41 miljoonaa euroa ja tietojärjestelmistä 61 miljoonaa euroa. Viranomaismaksut kasvoivat 41 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia luotoista ja saamisista sekä sijoituksista kirjattiin yhteensä 70 miljoonaa euroa (89), joista 46 miljoonaa euroa (48) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Saamisten arvonalentumiset on laskettu vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole vertailukelpoisia aiemman IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa. Järjestämättömät saamiset luotoista ja muista saamisista olivat matalalla 1,0 prosenttiin tasolla (1,2) luotto- ja takauskannasta.

OP Ryhmän katsauskauden tuloverot olivat 125 miljoonaa euroa (189). Efektiiivinen verokanta oli 21,7 prosenttia (20,7). Efektiiivistä verokantaa nosti ryhmän sisäisistä omistuksista muodostuneet vähennyskelvottomat erät.

OP Ryhmän oma pääoma oli 11,8 miljardia euroa (11,1). Omaa pääomaa kasvatti katsauskauden tulos. Omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 3,0 miljardia euroa (2,9), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,3 miljardia euroa (0,3). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2018 on 3,25 prosenttia. Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 94 miljoonaa euroa. Vuodelta 2017 korkoja maksettiin yhteensä 90 miljoonaa euroa kesäkuussa 2018.

Loka–joulukuu

Neljannen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 330 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 192 miljoonaa euroa. Tuloskehitystä tuki korkokatteen kasvaminen. Vakuutusgate, nettopalkkiotuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot sen sijaan pienenevät. Tuotot, yhteensä 657 miljoonaa euroa, laskivat vertailukaudesta 14,8 prosenttia. Lakisääteisen työeläketurvan pääosan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle paransi tulosta ennen veroja 286 miljoonaa euroa.

Korkokate kasvoi vuotta aiemmasta 9,7 prosenttia 308 miljoonaan euroon. Vakuutusbate pieneni 2,5 prosenttia 134 miljoonaan euroon. Nettopalkkiotuotot olivat 232 miljoonaa euroa eli 11 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna aiemmin. Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach) mukaan lukien 75,5 prosenttia 25 miljoonaan euroon myyntivoittojen supistuttua 102 miljoonaa euroa.

Kulut laskivat vertailukaudesta 39,7 prosenttia 303 miljoonaan euroon. Työeläkevastuun siirto vuoden 2018 lopussa pienensi OP Ryhmän eläkekuluja 286 miljoonaa euroa. Ilman eläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 17,1 prosenttia 589 miljoonaan euroon ja henkilöstökulut 9,1 prosenttia 211 miljoonaan euroon. Keskusyhteisön uudelleenjärjestelyvaraus kasvatti henkilöstökuluja 10 miljoonaa euroa. Poistot ja arvonalentumiset kasvoivat vertailukaudesta 55,1 prosenttia 136 miljoonaan euroon. Oman käytön kiinteistöistä kirjattiin arvonalennuksia 33 miljoonaa euroa ja tietojärjestelmistä 41 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 9,2 prosenttia 242 miljoonaan euroon. Saamisten arvonalentumiset, 22 miljoonaa euroa, kasvoivat vertailukaudesta 2 miljoonaa euroa.

Katsauskauden keskeiset tapahtumat

Muutokset ylimmissä johdossa

Pääjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. Reijo Karhinen toimi OP Ryhmän pääjohtajana vuodesta 2007 lähtien. Uutena pääjohtajana aloitti 1.3.2018 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallio. Hän siirtyi OP Ryhmään Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajan paikalta. Johtokunnan puheenjohtajan ja pääjohtajan tehtäviä hoiti 1.2.–28.2.2018 ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen.

Johtokunnan jäsen Jouko Pölönen erosi OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan jäsenyydestä 30.4.2018 siirtyäkseen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajaksi. Jouko Pölönen vastasi vuodesta 2014 alkaen johtokunnan jäsenenä pankkiliiketoimintasegmentistä.

Johtokunnan jäsen Jari Himanen erosi OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan jäsenyydestä 6.5.2018 siirtyäkseen OP Suur-Savon toimitusjohtajaksi. Jari Himanen oli ollut vuodesta 2014 lähtien johtokunnan jäsen ja vastannut ryhmäohjauksesta sekä asiakkuuksista.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto teki 6.6.2018 päätöksen keskusyhteisön johtokunnan ja ylimmän johdon vastualueiden uudistamisesta. OP Ryhmän keskusyhteisökonserni jatkoi loppuvuoden aikana organisoitumista johtokunnan uusittujen vastualueiden mukaisesti.

OP Ryhmän liiketoiminnan ytimen muodostaa pankki- ja vakuutusliiketoiminta. Pankkiliiketoiminta jakautuu kahteen vastuualueeseen. Pankkitoiminnan henkilö- ja pk-yrittäjäasiakkaat -liiketoiminnasta vastaa johtokunnassa oikeustieteen kandidaatti, eMBA Harri Nummela.

Pankkitoiminnan yritys- ja instituutioasiakkaat -liiketoiminnasta vastaa johtokunnassa tekniikan lisensiaatti Katja Keitaanniemi. Hän siirtyi OP Ryhmän palvelukseen Finnverasta 6.8.2018.

Vakuutusliiketoimintaan sisältyvät henkilö- ja yritysasiakkaiden vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminta sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta. Vakuutusasiakkaat-liiketoiminnasta vastaa johtokunnassa maatalous- ja metsätieteiden maisteri, eMBA Olli Lehtilä.

OP Ryhmän talousjohtajana, johtokunnan jäsenenä ja OP Osuuskunnan toimitusjohtajana toimi kauppatieteiden maisteri Harri Luhtala 31.10.2018 asti. Kauppatieteiden maisteri Vesa Aho nimitettiin OP Ryhmän talousjohtajaksi, johtokunnan jäseneksi ja OP Osuuskunnan toimitusjohtajaksi 1.11.2018 alkaen. Aiemmin hän on työskennellyt Vakuutusosakeyhtiö Garantian toimitusjohtajana sekä Pohjola Pankki Oyj:n talous- ja rahoitusjohtajana.

Ryhmäpalveluista vastaa johtokunnassa oikeustieteen kandidaatti, eMBA Tony Vepsäläinen. Hän toimii myös johtokunnan varapuheenjohtajana ja pääjohtajan sijaisena.

Kehittämistä ja teknologioista vastaa johtokunnassa diplomi-insinööri Juho Malmberg.

Lakiasioista ja compliancesta vastaa johtokunnassa oikeustieteiden kandidaatti, LL.M. Eur. Tiia Tuovinen.

Johtokunnan jäsenten lisäksi suoraan pääjohtajalle raportoivat tarkastusjohtaja Leena Kallasvuori, viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tuuli Kousa, henkilöstöjohtaja Hannakaisa Länsisalmi, strategiasta ja uudistamisesta vastaava johtaja Pekka Puustinen sekä riskienhallintajohtaja Markku Pehkonen.

Lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle

OP Ryhmän henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 noin 1 068 miljoonan euron eläkevastuun ja työeläketurvan hoidon siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Siirtyvä vakavaraisuuspääoma oli 263 miljoonaa euroa. Päätöstä edelsi kilpailutus, jossa OP-Eläkekassan hallitus pyysi tarjoukset suurimmilta työeläkeyhtiöiltä. Siirron kohteena oleva kanta vastaa 90,8 prosenttia OP-Eläkekassan koko eläkevastuusta. Siirto toteutui 31.12.2018.

Alustavan suunnitelman mukaan jäljelle jäävä eläkevastuu siirtyy Ilmariselle myöhemmin, aikaisintaan vuoden 2020 lopussa.

Siirto vahvisti OP Ryhmän CET1-vakavaraisuutta 0,4 prosenttiyksikköä. Vastuiden siirrosta syntyi OP Ryhmän tilinpäätökseen tulosvaikutteinen erä, joka paransi OP Ryhmän tulosta 286 miljoonaa euroa.

OP Ryhmä Finanssiala ry:n jäseneksi

OP Ryhmä liittyi Finanssiala ry:n jäseneksi 1.1.2019 alkaen ja luopui Palta ry:n jäsenyydestä. Päätöksellä haluttiin vahvistaa suomalaisen finanssitoimialan kehittymistä, yhteistyötä ja kilpailukykyä.

Tutkimukset ja palkinnot

OP sijoittui lokakuussa julkaistussa T-Median Luottamus & Maine -tutkimuksessa seitsemänneksi Suomen maineikkaimpien ja luotetuimpien yritysten joukossa. Sijoitus on finanssialan yrityksistä paras.

OP äänestettiin finanssialan vetovoimaisimmaksi työnantajaksi niin kaupallisella kuin IT-alalla Universumin vuosittaisessa ammattilaisten työnantajamielikuivatutkimuksessa lokakuussa. Kaupallisella alalla OP sijoittui 5. houkuttelevimmaksi työnantajaksi ja IT-alalla 9. houkuttelevimmaksi.

OP saavutti marraskuussa Suomen ykkössijan The Banker -julkaisun Bank Of The Year -kilpailussa.

Marraskuussa OP Yrityspankki Oyj nousi parhaaksi pankiksi Prosperan Corporate Banking 2018 Finland -tutkimuksessa suurimpien yritysten kategoriassa eli liikevaihdoltaan yli 1,5 miljardin euron liikevaihdon yrityksissä.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet

OP Ryhmän strategiset tavoitteet	31.12.2018	31.12.2017	Tavoite 2019
Asiakaskokemus, NPS (-100+100)			
Bränditaso	23	22	25
Kohtaamistaso	61	58	70
CET1-vakavaraisuus, %	20,5	20,1	22
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	20,8	20,4	22
Nykyliiketoiminnan kulut (12 kk liukuva), milj. €	1 833	1 661	Kulut 2020 vuoden 2015 tasolla (1 500)
Omistaja-asiakkaat, miljoonaa	1,9	1,8	2,1 (2019)

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 26.9.2018 OP Ryhmän loppustrategiakauden tärkeimmistä painopistealueista. Samalla päätettiin uudesta visiosta. OP Ryhmän toiminnan pohjana on edelleen vuonna 2016 vahvistettu strategia, mutta toimintaympäristön muutoksista johtuen strategian fokusta on haluttu tarkentaa.

OP Ryhmän visio on olla johtava ja vetovoimaisin finanssiryhmä Suomessa niin henkilöstön, asiakkaiden kuin yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien näkökulmasta. Tämän vuoksi strategian painopisteiksi on nostettu erinomainen työntekijäkokemus, paras asiakaskokemus ja omistaja-asiakasmäärän kasvu vähintään kahteen miljoonaan. Kaksi muuta strategista painopistettä tukevat näitä: kehittämisen

tuottavuus halutaan maksimoida ja tuottojen kasvun tulee olla kulujen kasvua nopeampaa.

Strategian ja vision toteuttamiseksi OP Ryhmä on aloittanut merkittävän toimintatapojen muutoksen. Uusi ketterä toimintatapa korostaa työn merkityksellisyyttä ja lisää työssä viihtymistä, mikä puolestaan parantaa asiakaskokemusta ja työn tehokkuutta luoden mahdollisuuksia kustannussäästöihin.

Ketterä toimintatapa otetaan vaiheittain käyttöön OP Ryhmän keskusyhteisössä. Uuden toimintamallin käyttöönotto alkoi uudelleenorganisoinnilla. Siihen liittyvät keskusyhteisökonsernin yhteistoimintaneuvottelut alkoivat 1.10.2018 ja päättyivät 13.11.2018. Muutosten myötä noin 700 tehtävää päättyi, ja samaan aikaan syntyi yli 1 000 uutta työtehtävää. Uusi organisaatio aloitti toimintansa 1.1.2019. Toimintamallin kehittäminen ja muutoksen suunnittelu jatkuu keväällä 2019. Organisaatiomuutokset ovat osa keskusyhteisökonsernin 100 miljoonan euron Fiksu100-säästöohjelmaa.

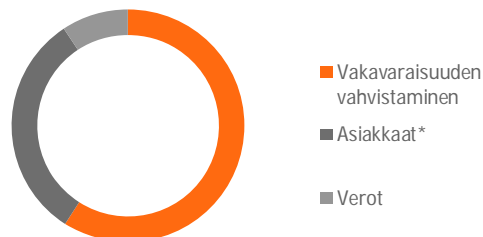
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

OP Ryhmän perustehtävänä on luoda vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkailleen ja toimintaympäristölle. OP:n toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen, osaavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. Ryhmän arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Tuloksen käyttö

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämisenä ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän katsauskauden tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = asiakasbonukset, alennukset ja korot omistaja-asiakkaiden sijoituksille

OP Ryhmän perustehtävän menestyksessä toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat

viranomaisvaatimukset. Liiketoiminnan tuloksesta valtaosa käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Se vaatii ryhmältä tehokkuutta ja tuloksetekokykyä myös jatkossa.

Merkittävä osa tuloksesta palautetaan omistaja-asiakkaille OP-bonuksina ja erilaisina etuina ja alennuksina. Osuustoiminnallisen yrityksen peruseriaatteen mukaisesti hyöty jaetaan sen mukaan, kuinka paljon kukin jäsen osuuskunnan palveluita käyttää. Etukokonaisuuden muodostavat suhteessa asioinnin määrään miltei kaikesta asioinnista kertyvät OP-bonukset sekä pankkipalveluista ja vahinkovakuuttamisen ja varallisuudenhoidon tuotteista annettavat edut ja alennukset. Lisäksi tiettyjä palvelukokonaisuuksia tarjotaan ainoastaan omistaja-asiakkaille. Omistaja-asiakkaille on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksesta maksetuilla veroilla mitattuna OP Ryhmä on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Maksamalla verot Suomeen OP on edistämässä koko Suomen menestystä.

Asiakkuudet ja asiakasedut

OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi-joulukuussa lähes 79 000:lla 1,9 miljoonaan. Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi tammi-joulukuussa 21 000:lla yli 1,8 miljoonaan.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto- ja jäsenosuuksiin olivat joulukuun lopussa yhteensä 3,2 miljardia euroa (3,1).

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. Asioinnin keskittämisestä omistaja-asiakkaille tammi-joulukuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 230 miljoonaa euroa (220). Bonuksia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 111 miljoonaa euroa (102) ja vahinkovakuutuslaitosten vakuutusmaksuihin 118 miljoonaa euroa (114). OP-bonuksia käytettiin 2 371 000 vakuutuslaskuun (2 315 000), joista 358 000 laskua (327 000) maksettiin kokonaan bonuksilla.

Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille

Omistaja-asiakkaat hyötyivät pankkitoiminnan päivittäispaketin alennetusta hinnasta päivitetyn laskennan mukaan 31 miljoonaa euroa (29) katsauskaudella. Omistaja-asiakkaille annettiin 67 miljoonaa euroa (71) vahinkovakuutuksen keskittämisalennuksia. Lisäksi omistaja-asiakkaat ostivat, myivät ja vaihtoivat suurinta

osaa rahastoista ilman erillisiä kuluja. Edun arvo oli 6 miljoonaa euroa (5).

Edellä mainitut OP-bonukset ja asiakasedut olivat yhteenlaskettuna 334 miljoonaa euroa (325) eli 24,7 prosenttia OP Ryhmän tuloksesta ennen veroja ja myönnettyjä etuja (24,0).

Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 94 miljoonaa euroa (90). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelta 2018 on 3,25 prosentin korko (3,25).

Vastuullisuus

Yritysvastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yritysvastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yritysvastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on vuodesta 2009 lähtien sitoutunut noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Monimuotoisuuden edistämiseksi OP Ryhmän tavoitteena on molempien sukupuolien osuus määritellyissä johtajatehtävissä vähintään 40 prosenttia. Vuoden 2018 lopussa naisten osuus oli 24 prosenttia (21).

Nuorten talouslukutaitojen edistäminen on tärkeä osa OP Ryhmän yritysvastuuta. Vuoden 2018 aikana OP tuki yhteensä 42 000 lapsen ja nuoren taloudenhallintaa yli 500 tilaisuudessa ympäri Suomen. OP on valtakunnallisen yhdeksäluokkaisille järjestettävän Taloustaitokilpailun pääyhteistyökumppani. Uudistetun kilpailun ensimmäinen vaihe toteutettiin peruskouluissa ympäri Suomen huhtikuun alussa, ja OP isännöi valtakunnallista loppukilpailua Vallilassa toukokuussa.

OP liittyi toukokuussa Climate Leadership Coalitionin (CLC) jäseneksi. CLC on korkean tason yhdistys, jonka tavoitteena on vaikuttaa Suomen elinkeinoelämän ja tutkimusorganisaatioiden yleiseen kilpailukykyyn ja valmiuteen vastata ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen riittävyyden muodostamiin uhkiin sekä kykyyn hyödyntää näiden synnyttämiä liiketoimintamahdollisuuksia.

OP Ryhmä lahjoitti Kesäduuni OP:n piikkiin -kampanjassaan yhdistyksille ympäri Suomen yli 500 000 euroa, joilla tarjottiin kesätyöpaikka 1200 nuorelle.

OP Ryhmässä hyväksyttiin lokakuussa Green Bond Framework, joka mahdollistaa vihreiden joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskun. Viitekehysten mukaan rahoitettavia toimialoja ovat muun muassa uusiutuva energia, energiatehokkuus, saastumisen ehkäiseminen ja valvonta sekä kestävä maankäyttö kestävä metsätalouden avulla.

Vuonna 2018 OP lanseerasi senioreiden digiopastukseen keskittyvän Varmuutta verkkoon -tapahtumakonseptin ja opasti senioreita digitaaloissa noin 800 tapahtumassa.

OP tuki vuonna 2018 suomalaista koulutusta ja osaamista lahjoittamalla ammattikorkeakouluille yhteensä 1,3 miljoonaa

euroa. Joulukuussa 2018 OP lahjoitti 50 000 euroa WWF Suomen ilmastonmuutostyöhön.

OP jatkoi vuonna 2018 vapaaehtoistyön välityspalvelu Hiiop100.fi:n ylläpitoa ja vapaaehtoistyötä osana yritysvastuutaan. Joulukuussa OP julkisti lahjoittavansa Hiiop100.fi-sivuston Kansalaisareena ry:lle.

Monikanavaiset palvelut

Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu konttori-, verkko, mobiili- ja puhelinpalveluista. Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti. Ryhmän tavoitteena on tarjota toimialan paras monikanavainen asiakaskokemus luomalla jatkuvia ja merkityksellisiä kohtaamisia kaikissa kanavissa.

OP lanseerasi heinäkuussa pelkistetyn ja helppokäyttöisen verkkopalvelun edistämään kaikkien asiakasryhmien yhdenvertaista pankkiasiointia. OP Saavutettava tarjoaa peruspankkipalvelut henkilöasiakkaille, jotka eivät pysty käyttämään esimerkiksi op.fi-palvelua tai OP-mobiilia näkö- ja kuulorajoitteiden, motoristen haasteiden tai muiden toimintarajoitteiden takia. Palvelu on kehitetty yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

OP-mobiili oli joulukuussa asiakkaiden päivittäisasiointin pääkanava yli 22 miljoonalla käynnillä (18) yhden kuukauden aikana. Pivo-mobiilisovelluksen käyntien määrä oli joulukuussa 4 miljoonaa (2). OP-yritysmobiilissa oli joulukuussa 620 000 käyntiä (360 000). Pivon kaverimaksun ja Siirto-maksun avulla asiakkaat voivat siirtää rahaa toiselle henkilölle maksun vastaanottajan puhelinnumeroa käyttäen. OP:n asiakkaita on rekisteröitynyt Siirto-maksun piiriin jo noin 520 000 (330 000).

Verkkopalveluiden käyntien määrä oli joulukuussa noin 9 miljoonaa (9). Verkko- ja mobiilipalveluiden kasvusta huolimatta OP Ryhmällä on edelleen maan kattavin konttoriverkosto, johon kuuluu 365 toimipaikkaa (407) ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuuksverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

OP Ryhmä on laajasti läsnä yleisimmissä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä noin 420 000 seuraajaa (370 000). Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuspankeilla on omat Facebook-sivut, joilla ne jakavat paikallisille asiakkaille suunnattuja julkaisuja.

Terveys ja hyvinvointi

Pohjola Terveys Oy:n sairaalaverkosto valmistui toukokuussa 2018, kun Turun sairaala avattiin. Sairaalat Helsingissä, Tampereella, Oulussa, Kuopiossa ja Turussa tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut sekä kuntoutuksen. Aiemmin suunnitellusta lääkärikeskusverkoston rakentamisesta on luovuttu, ja Pohjola Terveys keskittyy jatkossa sairaalatoimintaan.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Terveys palveluihin. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-joulukuussa 96 (97).

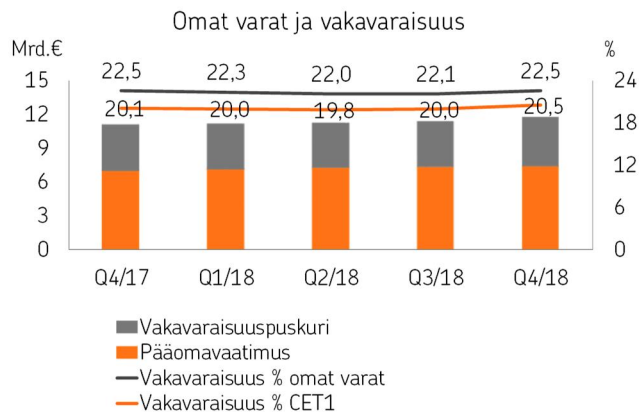
Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

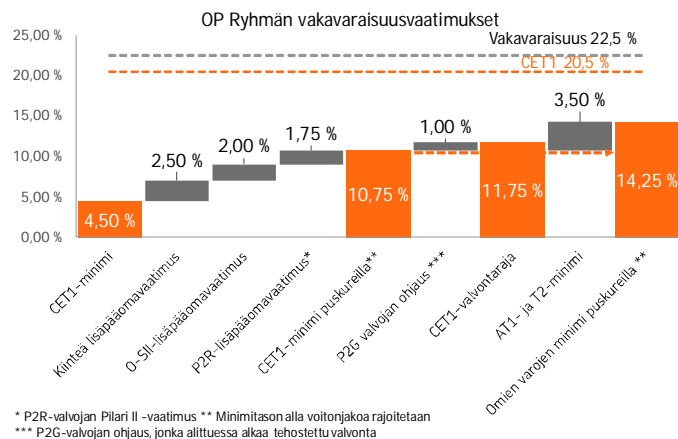
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän 3,7 miljardilla eurolla (3,6). Pankkitoiminnan pääomavaatimus pysyi ennallaan 14,3 prosentissa riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 147 prosenttia (148). Suhdeluku oli 162 prosenttia ilman EKP:n asettamia riskipainolattioita. Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuuden minimitaso 100 prosenttia kuvaa tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisveloitteita.

Luottolaitosvakavaraisuus

OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli 20,5 prosenttia (20,1). EKP:n asettamat riskipainolattiat laskivat vakavaraisuutta 2,1 prosenttiyksikköä.

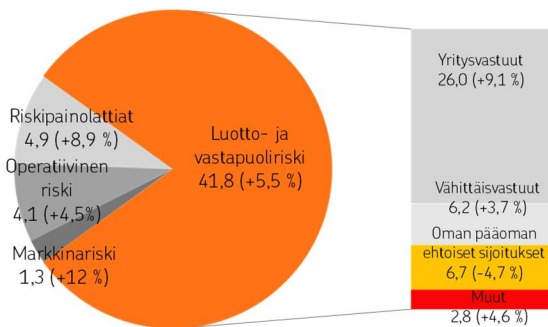
OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, 2 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 14,3 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 10,8 prosenttiin.

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli 10,7 miljardia euroa (9,9). Ydinpääomaa kasvattivat pankkitoiminnan tulos, lakisääteisen työeläkevastuun siirto ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 2,9 miljardia euroa (2,8).

Kokonaisriski oli 52,1 miljardia euroa (49,2) eli 5,9 prosenttia suurempi kuin vuoden 2017 lopussa. EKP:n asettama vähittäisvastuiden riskipainoaraja oli 4,9 miljardia euroa, jota ilman kokonaisriski oli 47,2 miljardia euroa ja kasvu vuodenvaihteesta 5,6 prosenttia. Yritys- ja vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat hieman.

Kokonaisriski 31.12.2018
yhteensä 52,1 mrd.€
(muutos vuoden alusta 5,9 %)

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiömistuksia riskipainotettuina erinä 6,4 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti joulukuussa 2018 edelleen olla asettamatta pankeille syklistyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta. Asuntolainoille tuli voimaan 15 prosentin riskipainoaraja vuoden 2018 alusta alkaen vähintään kahdeksi vuodeksi. Ilman EKP:n riskipainoarajaa Finanssivalvonnan asuntoluottojen 15 prosentin riskipainolattia heikentäisi CET1-vakavaraisuutta arviolta 1,4 prosenttiyksikköä.

Tulevassa EU-tason sääntelyssä on mukana velkaantumisasastetta kuvaava vaatimus eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan

vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 8,6 prosenttia (7,9) katsauskauden lopun luvuilla laskettuna. Vähimmäisomavaraisuusastetta paransi erityisesti laskentaan toteutettu ei-sitovien limiittien kattavampi tunnistaminen. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on 3 prosenttia.

Vahinko- ja henkivakuutus

Vahinkovakuutus- ja henkivakuutusyhtiöistä maksetut ennakko-osingot vähensivät omien varojen määrää. Vakavaraisuusasemaa vahvisti pääomavaateen lasku.

	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus	
	31.12. 2018	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2017
Omat varat, milj. €*	818	902	1 297	1 317
Pääomavaade, milj. €*	621	666	578	674
Solvenssisuhde, %*	132	135	225	195
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsäännöstä)	132	135	176	151

*siirtymäsäännökset huomioiden

EKP:n valvonta

OP Ryhmä on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. OP Ryhmä sai 2.2.2017 EKP:n päätöksen asettaa OP Ryhmän vähittäisvastuille riskipainolattiat. EKP:n asettamat relevantit vähittäisvastuiden riskipainoarajat ovat 15,4 prosenttia kiinteistövakuudellisille ja 32,7 prosenttia muille henkilöasiakkaiden vastuille.

EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n asettama 1.1.2018 voimaan tullut lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. EKP asettamat pääomavaatimukset ovat samalla tasolla kuin vertailuvuonna.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 12,2 miljardia euroa eli 27,6 prosenttia vuoden 2016 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän tavoitteena on kattaa MREL-vaatimus omilla varoilla ja muilla huonomman etuoikeuden veloilla. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli 35 prosentin tasolla vuodenvaihteesta 2017. SRB on vahvistanut OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entryä toimivaan OP Yrityspankkiin.

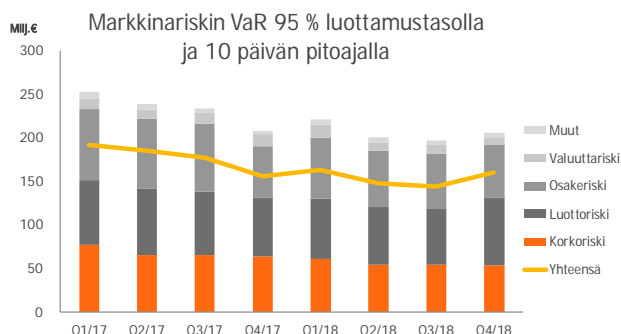
Riskiasema

OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinottokyky on vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan toimintaedellytykset.

Vahva riskinottokyky ja maltillinen tavoiteriskitaso pitivät luottoriskiaseman vakaana.

OP Ryhmän rahoitusasema ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana OP Ryhmä laski liikkeelle pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 3,3 miljardin euron edestä (4,0). Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 160 miljoonaa euroa (156). VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likvideettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Uudelleenorganisointumisen ja toimintatapojen muutos sekä palveluiden kehittämisen nopeus asettavat kuitenkin operatiivisten riskien hallinnalle lisähaasteita tulevina vuosina.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskisiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pieneneminen paransi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 88 miljoonaa euroa (48). Muutokseen vaikuttivat lähinnä diskonttauskoron nousu ja eläkkeiden korotusolettaman lasku. Lakisääteisen työeläkevastuun siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariseen pienentää tätä riskiä jatkossa merkittävästi.

Katsauskaudella compliance-toiminnon keskeiset painopisteet liittyvät toiminnan sääntelymukaisuuden varmistamiseen vuonna 2018 voimaan tulleiden sääntelyvaatimusten osalta.

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön vuoden 2016 alussa. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

Ongelmasaamisten määrä kasvoi 3,1 miljardiin euroon (2,9) terveiden lainanhoitojoustojen kasvettua 261 miljoonaa euroa. Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä saamisia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Osuuspankit pyrkivät toiminnallaan aktiivisesti löytämään ratkaisuja asiakkaiden väliaikaisten maksuvaikeuksien ylittämiseksi. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi. Ongelmasaamisista 69,5 prosenttia (64,3) muodostui terveistä lainanhoitojoustosaamisista (koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitojoustot tai lainanhoitojoustot, jotka on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön). Järjestämättömien saamisten määrä pysyi alhaisena ja oli 1,0 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta. Arvonalentumisten määrä oli 46 miljoonaa euroa (48).

Luotto- ja takauskannan jakauma

	31.12.2018	31.12.2017
Luotto- ja takauskanta, mrd. euroa	90,0	84,8
Henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. euroa	51,5	50,0
luotto- ja takauskannasta, %	57,2	58,9
joista kahdessa parhaimmassa luottoluokassa, %	84,0	83,5
joista tyydyttävissä luottoluokissa, %	12,5	12,9
joista kahdessa heikoimmassa luottoluokassa, %	3,5	3,6
Yritys- ja asuntoyhteisö vastuut, mrd. euroa	34,6	32,6
luotto- ja takauskannasta, %	38,4	38,5
joista parhaimmissa luottoluokissa (IG), %	54,6	55,4
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	44,5	43,4
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	1,0	1,2
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	473,5	554,3
Muut vastuut, mrd. euroa	4,0	2,2

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista. Asiakasriskejä kattavat omat varat olivat 11,4 miljardia euroa (11,0).

Yritys- ja asuntoyhteisövästuiden merkittävimmät toimialat	31.12.2018	31.12.2017**
Asuntojen vuokraus ja hallinta*, %	17,9	17,4
Palvelut, %	10,1	9,0
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta, %	9,9	9,8
Muut toimialat, %	62,2	63,8
Yhteensä, %	100	100

*Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 94,4 prosenttia oli asuntoyhteisöjen vastuuta ja 8,3 prosenttia oli julkisyhteisöjen takaamia.

**Vertailukauden luvut on oikaistu nykyisen seurannan mukaisiksi.

Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli joulukuun lopussa -48 miljoonaa euroa (-81).

OP Ryhmässä hallinnoitavien talletussuojan piiriin kuuluvien talletusten yhteismäärä joulukuun lopussa oli 36,0 miljardia euroa (34,3). Talletussuojarahastosta korvataan enintään 100 000 euroa yhtä OP Ryhmän asiakasta kohden.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemuoitoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemuoitoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa (45). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 23 miljoonaa euroa (27).

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 50 miljoonaa euroa (52). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoidon keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi vakuutusvelkaa 26 miljoonaa euroa (27). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 29 miljoonaa euroa (32).

Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusriskejä ja asiakaskäyttötymisen muutokseen liittyviä riskejä on puskuroitu. Puskuri riittää kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kantojen riskit. Puskurit olivat yhteensä 289 miljoonaa euroa (367) joulukuun lopussa.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 56 miljoonaa euroa (61). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana katsauskaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistressikenaarion osalta.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli joulukuun lopussa 143 prosenttia (123).

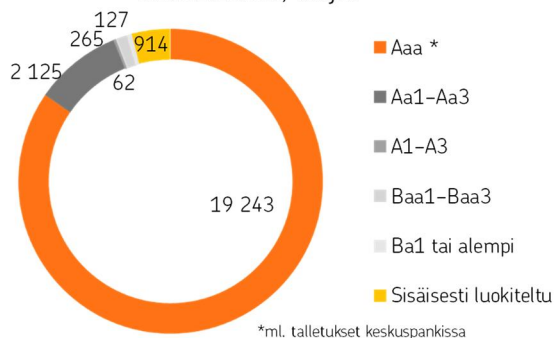
OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle ei ole vielä asetettu vähimmäisvaatimusta. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli joulukuun lopussa nykytulkintojen mukaan 111 prosenttia (116).

Likviditeettireservi

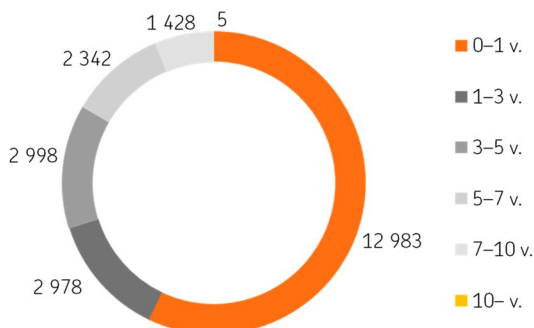
Mrd. €	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	12,2	12,8	-4,7
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	9,2	9,1	1,3
Yhteensä	21,4	21,9	-2,2
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,3	1,5	-9,3
Likviditeettireservi markkina-arvoin	22,7	23,3	-2,6
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	2,4
Likviditeettireservi vakuusarvoin	22,0	22,7	-2,8

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia ja arvopaperistettuja saamia.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.12.2018, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.12.2018, milj.€

Luottoluokitukset

31.12.2018

Luokituslaitos	Lyhyt varain-hankinta	Näkymä	Pitkä varain-hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

Luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Moody's vahvisti joulukuussa 2018 ja Standard & Poor's heinäkuussa 2018 OP Yrityspankki Oyj:n pitkän ja lyhyen varainhankinnan luottoluokitukset. Molemmat luottoluokittajat säilyttivät luokituksen näkymät vakaina.

Segmenttien tulos

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä muutti segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyy julkaistavassa osavuositiedotus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositiedotuksesta lukien. Siirtymäaikana OP Ryhmän liiketoimintasegmentit raportoidaan aiemman segmenttirakenteen mukaisina, missä OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja oli 795 miljoonaa euroa (619).
- Tuotot kasvoivat 4,8 prosenttia. Korkokate kasvoi 4,2 prosenttia vertailukaudesta, mutta nettopalkkiotuotot pienenivät 6,3 prosenttia. Kulut pienenivät 9,5 prosenttia 878 miljoonaan euroon. Lakisäätöisen työeläkevastuun siirto laski henkilöstökuluja 172 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 18,1 prosenttia vakausmaksun, kehittämisen kulujen ja volyymikasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi 5,9 prosenttia ja talletuskanta 5,8 prosenttia. Luottokanta kasvoi nopeimmin yritysluotoissa sekä asuntoyhteisöluotoissa ja muissa luotoissa.
- Arvon alentumisten määrä oli 45 miljoonaa euroa (47). Järjestämättömät saamiset olivat 1,0 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta.
- Pankkitoiminnan merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen ja rahoituksen järjestelmien uudistamiseen, muun muassa digitaalisen asuntolainapalvelun kehittämiseen.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Korkokate	1 242	1 192	4,2
Nettopalkkiotuotot	540	576	-6,3
Sijoitustoiminnan nettotuotot	105	19	445,4
Muut tuotot	25	36	-30,7
Tuotot yhteensä	1 911	1 823	4,8
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	343	354	-3,1
Lakisäätöisen työeläkevastuun siirto	-172		
Poistot ja arvonalentumiset	40	51	-22,1
Liiketoiminnan muut kulut	667	565	18,1
Kulut yhteensä	878	970	-9,5
Saamisten arvonalentumiset	-45	-47	-3,3
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-194	-187	3,7
Tulos ennen veroja	795	619	28,3
Kulu-tuotto-suhde, %	45,9	53,2	
Milj. €			
Nostetut asuntoluotot	7 633	6 954	9,8
Nostetut yritysluotot	7 351	7 389	-0,5
Välitetyt asunto- ja kiinteistökaupat, kpl	12 158	13 080	-7,0
Mrd. €			
Luottokanta	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Asuntoluotot	38,6	37,5	2,8
Yritysluotot	21,1	19,7	7,1
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	27,4	25,0	9,5
Luottokanta yhteensä	87,1	82,2	5,9
Takauskanta	2,9	2,6	4,7
Talletukset			
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	42,8	40,1	6,8
Sijoitustalletukset	18,5	17,9	3,5
Talletukset yhteensä	61,3	58,0	5,8

OP Ryhmän pankkitoiminta muodostuu henkilö- ja pk-yrittäjäasiakkaiden pankkitoiminnasta sekä yritys- ja instituutioasiakkaiden pankkitoiminnasta. Henkilö- ja pk-yrittäjäasiakkaiden pankkitoiminta on pääosin osuuspankeissa. Yritys- ja instituutioasiakkaiden liiketoiminta on keskitetty lähes kokonaisuudessaan OP Yrityspankkiin.

Luottokanta kasvoi 5,9 prosenttia 87,1 miljardiin euroon. Erityisen vahvaa oli yritysluottokannan kasvu, joka kasvoi 7,1 prosenttia ja asuntoluottokanta 2,8 prosenttia. OP Yrityspankin osuus luottokannasta oli 26 prosenttia.

Talletuskanta kasvoi 5,8 prosenttia 61 miljardiin euroon. Sijoitustalletusten määrä kasvoi hieman vertailukauteen verrattuna. OP Yrityspankin osuus talletuskannasta oli 19 prosenttia.

OP otti katsauskaudella käyttöön digitaalisen asuntolainapalvelun, jonka avulla asiakas voi hakea ja saada asuntolainapäätöksen ja -tarjouksen nopeasti ja automaattisesti verkossa. Palvelu laajeni edelleen vuoden viimeisellä neljänneksellä 117 osuuspankkiin ja kattamaan myös kahden velallisen lainapäätökset.

OP on mukana kehittämässä digitaalisen asuntokaupan alustaa (DIAS), mikä tehdään pankkien, kiinteistönvälitysalan, teknologiayrityksen ja viranomaisten yhteistyönä. Asunto-osakekaupan digitalisointi alkoi vuoden 2019 alussa ja etenee vaiheittain.

OP-Kiinteistökeskusten välittämien asunto- ja kiinteistökauppojen määrä pieneni 7,0 prosenttia vertailukaudesta.

Asuntovelalliset ovat nauttineet historiallisen alhaisesta korkotasosta poikkeuksellisen pitkään, ja asiakkaiden kiinnostus asuntoluottojen ja asuntoyhteisöluottojen suojaamiseen korkojen nousulta on kasvanut. Henkilöasiakkaiden asuntoluotoista oli katsauskauden lopussa suojattu 19,7 prosenttia (11,5).

Pankkiasiakkaita oli joulukuun lopussa yli 3,6 miljoonaa (3,7).

Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 795 miljoonaa euroa (619). Tuotot kasvoivat 4,8 prosenttia. Henkilöstön lakisääteinen työeläketurva siirrettiin Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirrosta tuloutui erä, jonka seurauksena henkilöstökulut pienenevät 172 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 18,1 prosenttia. Kulujen vähenemisen seurauksena kulu-tuotto-suhde parani ja oli 45,9 prosenttia (53,2). Saamisten arvonalentumisten määrä oli 45 miljoonaa euroa (47). Järjestämättömät saamiset olivat 1,0 prosenttia (1,2) luotto- ja takauskannasta.

Korkokate kasvoi 4,2 prosenttia luottokannan kasvun ja varainhankintakustannusten laskun seurauksena 1 242 miljoonaan euroon. Johdannaistoiminta laski OP Yrityspankin pankkitoiminnan korkokatetta, osuuspankkien korkokate puolestaan kasvoi.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot pienenevät 540 miljoonaan euroon (576). Nettopalkkiotuottojen laskuun vaikutti tiettyjen johdannaistoiminnan asiakastuottojen sisällyttäminen katsauskaudella segmentin sijoitustoiminnan nettotuottoihin; vertailukaudella vastaavat tuotot sisältyivät nettopalkkiotuottoihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 86 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti 16 miljoonan euron yksittäinen myyntivoitto. Korkojen muutoksista ja muista markkinamuutoksista aiheutunut CVA-arvostus paransi tulosta 7 miljoonaa euroa (21).

Kulut laskivat 878 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut pienenevät 183 miljoonaa euroa 171 miljoonaan euroon. Henkilöstökulujen laskuun vaikutti lakisääteisen työeläkevastuun siirto. Ilman eläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 8,3 prosenttia 1 050 miljoonaan euroon ja henkilöstökulut laskivat 3,1 prosenttia 343 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 18,1 prosenttia 667 miljoonaan euroon. ICT-kulujen kasvu oli 52 miljoonaa euroa. Panostukset kehittämiseen sekä volyymien kasvu kasvattivat ICT-kuluja. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat myös Rahoitusvakuusviraston vakuusmaksut 39 miljoonaa euroa. Kulut kasvoivat sekä osuuspankeissa että OP Yrityspankin pankkitoiminnassa.

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja laski 36,7 prosenttia ja oli 133 miljoonaa euroa (210).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 2,4 prosenttia (ilman Baltiaa 3,8 prosenttia).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,0 prosenttia (96,1) ja operatiivinen liikekulusuhde 21,0 prosenttia (20,3). Yhdistetty kulusuhde oli 93,2 prosenttia (97,6).
- Sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 24 miljoonaa euroa (183). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoon oli 14 miljoonaa euroa (135).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja aloitettuun perusjärjestelmä uudistukseen.

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 466	1 432	2,4
Korvauskulut	915	970	-5,7
Muut kulut	3	3	-10,9
Vakuutuskate	549	459	19,5
Sijoitustoiminnan nettotuotot	0	183	-100,1
Muut nettotuotot	-5	-33	84,9
Tuotot yhteensä	543	609	-10,7
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	137	116	17,9
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-7		
Poistot ja arvonalentumiset	61	50	22,4
Liiketoiminnan muut kulut	243	231	5,0
Kulut yhteensä	433	397	9,2
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-2	-2	3,0
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	25		
Tulos ennen veroja	133	210	-36,7
Yhdistetty kulusuhde, %	93,2	97,6	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	92,0	96,1	
Operatiivinen vahinkosuhde, %	70,9	75,8	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,0	20,3	
Operatiivinen riskisuhde, %	64,5	69,3	
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	27,4	26,9	
Solvenssisuhde, %*	132	135	
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	107	78	
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin kohdistuviin varauksiin (run off -tulos)	42	35	

* siirtymäsäännökset huomioiden.

Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat yleisen talouskehityksen tukemana. Henkilöasiakkaiden maksutuotot kääntyivät kasvuun kiristyneestä hintakilpailusta huolimatta.

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelujen kehittämiseen sekä aloitettuun perusjärjestelmä uudistukseen. Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä.

Baltiaassa toimivan tytäryhtiön Seesam Insurance AS:n koko osakekannan myynti Vienna Insurance Groupille (VIG) saatettiin päätökseen 31.8.2018. Baltian liiketoiminta sisältyy segmentin tulokseen kaupan toteutumisajankohtaan asti.

Pohjola Terveys on aloittanut terveystestipalvelun OP Vakuutuksen henkilö- ja yritysasiakkaille, joilla on henkilövakuutus sairauden tai tapaturman varalle. Pohjola Terveystestari auttaa hoidon tarpeen arvioinnissa sekä ohjaa tarvittaessa oikeanlaiseen hoitoon. Palvelu laajeni loppuvuonna digitaaliseksi Pohjola Sairaala -sovelluksen myötä.

Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 133 miljoonaa euroa (210). Tulosta heikensivät erityisesti sijoitustoiminnan nettotuotot, jotka olivat väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien 158 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Sijoitusten nettomyyntivoitot olivat -5 miljoonaa euroa (133). VakuutusKate kasvoi 19,5 prosenttia 549 miljoonaan euroon. Vakuutusvelan diskonttokoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 102 miljoonaa euroa. Baltian vahinkovakuutuksen myynti kasvatti liiketoiminnan muita tuottoja 16 miljoonaa euroa.

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,0 prosenttia (96,1). Operatiiviset tunnusluvut vertailukaudella sisältävät vakuutusvelan diskonttokoron muutosten vaikutukset, mutta eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Diskonttokoron lasku heikensi vertailukauden operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 7,1 prosenttiyksikköä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	798	786	1,5
Yritysassiakkaat	624	584	6,8
Baltia	44	62	-29,0
Yhteensä	1 466	1 432	2,4

Baltian vahinkovakuutuksesta luopumisen vaikutus näkyi loppuvuoden maksutuottojen kehityksessä. Maksutuotot ilman Baltian lukuja kasvoivat 3,8 % katsauskaudella.

Korvauskulut ilman vertailukaudelle sisältyneen vakuutusvelan diskonttokoron laskun vaikutusta kasvoivat 5,4 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-joulukuussa kirjattiin 98 uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa (85), joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 107 miljoonaa euroa (78). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos heikensi tulosta miljoonaa euroa (-8).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuusteknistä katetta 42 miljoonaa euroa (35). Operatiivinen vahinkosuhte oli 70,9 prosenttia (75,8). Operatiivinen riskisuhte ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 64,5 prosenttia (69,3).

Kulut kasvoivat 9,2 prosenttia kehittämiseen liittyvien ICT-kulujen ja poistojen kasvun sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 36 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Arvonalentumispoistot kasvoivat vertailukaudesta 12 miljoonaa euroa. Operatiivinen liikekulusuhde oli 21,0 prosenttia (20,3). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 27,4 prosenttia (26,9).

Operatiivinen vakuustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-12/2018		1-12/2017	
	Kate, milj. €	CR, %	Kate, milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	87	89,0	93	88,1
Yritysassiakkaat	33	94,8	-41	107,0
Baltia	-2	104,8	3	95,3
Yhteensä	118	92,0	55	96,1

Hintakilpailun kiristyminen rasitti henkilöasiakasliiketoiminnan kannattavuutta. Yksittäinen suurvahinko heikensi Baltian katetta.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 14 miljoonaa euroa (135). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma

%	31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	71,9	68,0
Vaihtoehtoiset sijoitukset	5,5	4,7
Osakkeet	7,6	8,5
Pääomasijoitukset	2,0	1,9
Kiinteistöt	8,4	8,3
Rahamarkkinat	4,6	8,5
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli 3 730 miljoonaa euroa (3 903). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 94 prosenttia (95), ja 62 prosenttia (66) sijoituksista oli vähintään A--luokitelluissa saamisissa. Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,3 (5,1).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,5 prosenttia (1,7). Tunnusluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja laski 13,7 prosenttia ja oli 213 miljoonaa euroa.
- Nettopalkkiotuotot laskivat 10,5 prosenttia 345 miljoonaan euroon hallinnoitavien varojen ja tuottosidonnaisten palkkioiden supistuttua sekä toteutetuista hinnanalennuksista johtuen.
- Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 76 miljoonaa euroa (85). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 53 miljoonaa euroa (96).
- Hallinnoitavien varojen bruttomäärä laski 7,9 prosenttia 71,8 miljardiin euroon.
- Kehityspanostukset kohdistuivat pääosin regulaatiohankkeiden käyttöönoton viimeistelyyn ja sähköisen asioinnin kehittämiseen.

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Nettopalkkiotuotot			
Rahastoista, omaisuudenhoidosta ja arvopapereista	228	276	-17,2
Henkivakuutuksesta	185	174	6,3
Kulut	68	64	5,9
Nettopalkkiotuotot yhteensä	345	385	-10,5
Henkivakuutuksen riskiliikkeen nettotuotot	29	27	8,1
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot	69	85	-19,1
Muut tuotot	8	10	-14,9
Tuotot yhteensä	451	507	-11,0
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	76	75	1,6
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-35		
Poistot ja arvonalentumiset	33	28	21,4
Liiketoiminnan muut kulut	142	130	8,9
Kulut yhteensä	216	233	-7,1
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-30	-28	5,9
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	7		
Tulos ennen veroja	213	247	-13,7
Mrd. €	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Hallinnoitavat varat (brutto)			
Sijoitusrahastot	22,7	24,6	-7,8
Instituutioasiakkaat	21,5	24,2	-11,2
Private Banking	17,9	19,1	-6,2
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	9,8	10,2	-3,5
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	71,8	78,0	-7,9
Milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Nettomyynti			
Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaat	168	711	-76,4
Private Banking -asiakkaat	223	563	-60,4
Instituutioasiakkaat	363	623	-41,7
Nettomyynti yhteensä	754	1 897	-60,2

Tunnelma sijoitusmarkkinoilla heikkeni sijoittajien kantaessa huolta kiristyneistä kauppasuhteista, tuontitulleista ja kohonneista koroista. Negatiivinen tunnelma pienensi varallisuudenhoidon tuotteiden kysyntää, ja nettomyynti pieni vertailukaudesta 60,2 prosenttia 754 miljoonaan euroon. Hallinnoitavien varojen bruttomäärä pieneni 7,9 prosenttia 71,8 miljardiin euroon. Hallinnoitavat varat sisälsivät noin 11 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja (13). OP-Eläkekassan vastuiden siirron myötä varoja siirtyi Ilmariselle 1,3 miljardia euroa.

Katsauskaudella kehitettiin aktiivisesti varallisuudenhoidon tuotteiden sijoitusvalikoimaa lanseeraamalla mm. useita indeksilainoja. Sijoitussidonnaiseen vakuutukseen tuotiin sijoituskohteiksi instituutio- ja private-asiakkaille suunnatut infra- ja luottoriskisijoituskorit.

OP-Rahastojen osuudenomistajien määrä kasvoi katsauskaudella bruttona noin 27 000:lla 774 000 osuudenomistajaan. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,0 (2,9).

Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden kokonaismäärä kasvoi katsauskauden aikana lähes 12 000:lla ja oli joulukuun lopussa noin 795 000.

Katsauskaudella varallisuudenhoidon kehittämispanokset kohdistuivat regulaatiohankkeiden implementointiin viimeistelyyn ja sähköisen myynnin ja asioinnin kehittämiseen. Sähköisten sopimusten osuus oli 56 prosenttia (51) varallisuudenhoidon uusista sopimuksista. Sijoitusrahastotoimeksiannoista tehtiin 79 prosenttia (80) sähköisesti.

Varallisuudenhoidon tulos

Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja laski vertailukaudesta 13,7 prosenttia 213 miljoonaan euroon.

Nettopalkkiotuotot pienenevät vertailukaudesta 10,5 prosenttia ja olivat 345 miljoonaa euroa (385). Pieneneminen johtui mm. vertailukautta alhaisemmista tuottosidonnaisista palkkioista. Nettopalkkiotuotot olivat 0,45 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä (0,50).

Henkivakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 53 miljoonaa euroa (96). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos. Sijoitustase ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä ns. eriytettyjä taseita.

Kulut pienenevät vertailukaudesta 7,1 prosenttia ja olivat 216 miljoonaa euroa. Lakisäätöisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle vuoden 2018 lopussa pienensi eläkekuluja 35 miljoonaa euroa. Ilman työeläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 8,0 prosenttia 251 miljoonaan euroon ja henkilöstökulut 1,6 prosenttia 76 miljoonaan euroon. Kulut olivat 0,27 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä (0,29).

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Henkivakuutuksen lyhytaikaisten korkotäydennysten nettomuutos oli 43 miljoonaa euroa tulosta parantava (51 heikentävä). Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset ilman eriytettyjä taseita olivat katsauskauden lopussa 341 miljoonaa euroa (405). Korkotäydennyksistä 44 miljoonaa euroa (87) oli lyhytaikaisia.

Henkivakuutuksen sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta, vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia sekä eriytettyjä taseita oli 3 644 miljoonaa euroa (3 830). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 95 prosenttia (95). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,1 (4,4). Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten (ilman eriytettyjä taseita) keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,4 prosenttia (1,7). Tunnusluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

Sijoituskannan jakauma

%	31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	71,1	69,5
Vaihtoehtoiset sijoitukset	10,8	9,3
Osakkeet ja osakerahastot	6,1	6,1
Kiinteistöt	7,4	6,9
Rahamarkkinat	4,6	8,2
Yhteensä	100	100

Henkivakuutuksen eriytettyjen taseiden sijoitustoiminnan tuotto

Suomi-yhtiöstä vuosina 2015 ja 2016 siirretyistä vakuutuskannoista muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty taseet, joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

Yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 810 miljoonaa euroa (891). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 3 miljoonaa euroa (19). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetty tase

%	31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	77,3	78,5
Vaihtoehtoiset sijoitukset	8,3	9,4
Osakkeet ja osakerahastot	1,8	1,0
Kiinteistöt	8,4	6,6
Rahamarkkinat	4,2	4,4
Yhteensä	100	100

Yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 2 295 miljoonaa euroa (2 573). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli -24 miljoonaa euroa (86). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetty tase

%	31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	74,8	75,8
Vaihtoehtoiset sijoitukset	12,2	12,3
Osakkeet ja osakerahastot	1,8	0,7
Kiinteistöt	8,1	7,4
Rahamarkkinat	3,1	3,8
Yhteensä	100	100

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Korkokate	-48	-75	-36,4
Nettopalkkiotuotot	6	-63	-110,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	86	238	-63,9
Liiketoiminnan muut tuotot	671	632	6,1
Tuotot yhteensä	715	732	-2,3
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	248	213	16,6
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-71		
Poistot ja arvonalentumiset	191	118	62,3
Liiketoiminnan muut kulut	469	446	5,1
Kulut yhteensä	837	777	7,8
Saamisten arvonalentumiset	-1	0	
Tulos ennen veroja	-123	-45	172,9

Muu toiminta -segmentin tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli -123 miljoonaa euroa (-45). Tulosta heikensivät sijoitustoiminnan nettotuottojen lasku ja kulujen kasvaminen. Lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle paransi tulosta ennen veroja 71 miljoonaa euroa. Vertailukauden tulokseen sisältyi 42 miljoonaa euroa kertaluonteisia tuottoja. Tuotot yhteensä laskivat 2,3 prosenttia 715 miljoonaan euroon.

Muu toiminta -segmentin korkokate oli -48 miljoonaa euroa (-75). Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 63,9 prosenttia 86 miljoonaan euroon. Johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta 24 miljoonaa euroa ja laski sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja 90 miljoonaa euroa. OP Ryhmän kirjauskäytännön mukaisesti johdannaisinstrumenttien tuottoja sisältyy sekä korkokatteeseen että kaupankäynnin nettotuottoihin. Tuottojen jakautuminen näiden tuloslaskelmaerien kesken saattaa vaihdella merkittävästi riippuen positionhoidossa kulloinkin käytettävistä johdannaisinstrumenteista. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuottoja laski osinkotuottojen pieneneminen 10 miljoonaa euroa ja sijoituskiinteistöjen nettotuottojen pieneneminen 29 miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotuotot kasvoivat vertailukaudesta 67 miljoonaa euroa. Muu toiminta -segmentin nettopalkkiotuottojen määrän vaihteluun vaikuttavat pääosin OP Ryhmän sisäiset nettopalkkiot.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 6,1 prosenttia 671 miljoonaan euroon OP Ryhmän sisäisten veloitusien kasvattua. Muu toiminta -segmentille kirjattiin vertailukaudella kertaluonteisia arvonnalisäverojen palautuksia korkoineen aikaisemmilta vuosilta yhteensä 22 miljoonaa euroa. Vertailukaudella OP Ryhmä myi korrttimaksujen tilitys- ja maksupääteläitekantansa Netsille. Muu toiminta -segmentille kirjattiin kaupasta vertailukaudella kertaluonteista tuottoa 20 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin tuottoihin. Kauppaan liittyviä ylimääräisiä

poistoja kirjattiin 3 miljoonaa euroa ja muita kuluja 3 miljoonaa euroa vertailukaudelle.

Muu toiminta -segmentin kuluja kasvattivat poistot ja arvonalentumiset. Yhteensä kulut kasvoivat 7,8 prosenttia 837 miljoonaan euroon. Työeläkevastuun siirto vuoden 2018 lopussa pienensi eläkekuluja 71 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut kasvoivat ilman eläkevastuun siirron vaikutusta 16,6 prosenttia 248 miljoonaan euroon. Uudelleenjärjestelyvaraus kasvatti henkilöstökuluja 8 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 5,1 prosenttia 469 miljoonaan euroon ICT-kulujen kasvattua 7 miljoonaa euroa ja ostettujen palveluiden 12 miljoonaa euroa. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä kasvoivat 62,3 prosenttia 191 miljoonaan euroon. Arvonalentumispoistoja kirjattiin 39 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän. Poistojen ja arvonalentumisten kasvu on seurausta viime vuosien kehittämispanostusten kasvusta.

OP Ryhmän senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan, TLTRO-II-varainhankinnan sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen keskimarginaali oli joulukuussa 14 korkopistettä (19). TLTRO-II-rahoituksen käyttö sekä korkeampaan kustannustasoon tehdyn varainhankinnan erääntyminen madaltavat tukkuvarainhankinnan kustannusta. Katetut joukkovelkakirjalainat raportoidaan osana Pankkitoiminta-segmenttiä.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP Ryhmä investoi jatkuvasti toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen. Keskusyhteisö tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista.

OP Ryhmän kehittämisenotot olivat tammi–joulukuussa 384 miljoonaa euroa (454). Niihin sisältyvät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 182 miljoonaa euroa (234) on aktivoitu.

Yksityiskohtaisempaa tietoa OP Ryhmän investoinneista sisältyy tämän tilinpäätöstiedotteen liiketoimintasegmenttikohdaisiin osioihin.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 066 henkilöä (12 269). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 241 (12 212). Henkilöstön määrä laski katsauskaudella Baltian vahinkovakuutusliiketoiminnan myynnin johdosta 341 henkilöllä.

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 318 henkilöä (357). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,8 vuotta (62,1).

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahostosta.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asioinnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteeseen yhdisteltiin katsauskauden lopussa yhteensä 156 osuuspankkia (167) ja OP Osuuskunta - konserni.

Katsauskaudella osuuspankkien lukumäärää pienensivät osuuspankkien fuusiot.

Leppävirran Osuuspankki ja Suonenjoen Osuuspankki sulautuivat Pohjois-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 28.2.2018.

Auran Osuuspankki, Marttilan Osuuspankki, Pöytyän Osuuspankki ja Tarvasjoen Osuuspankki sulautuivat Paattisten Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Paattisten Osuuspankin toiminimi muuttui Auranmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.3.2018.

Haukivuoren Osuuspankki, Heinäveden Osuuspankki, Hirvensalmen Osuuspankki ja Sulkavan Osuuspankki sulautuivat Suur-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.3.2018.

Käylän Osuuspankki sulautui Kuusamon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.8.2018.

Mellilän Osuuspankki ja Niinijoen Osuuspankki ovat 21.8.2018 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Mellilän Osuuspankki sulautuu Niinijoen Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Niinijoen Osuuspankin toiminimi muuttuu Niinijokivarren Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 28.2.2019.

Turun Seudun Osuuspankki ja Merimaskun Osuuspankki ovat 13.12.2018 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Merimaskun Osuuspankki sulautuu Turun Seudun Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.4.2019.

Järvi-Hämeen Osuuspankki ja Kalkkisten Osuuspankki ovat 17.12.2018 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Kalkkisten Osuuspankki sulautuu Järvi-Hämeen Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.4.2019.

OP Vakuutus Oy myi Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan siviilikeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä allekirjoitettiin 18.12.2017 ja kauppa toteutui lopullisesti 31.8.2018.

Aiemmin OP Ryhmän sisäisenä luottovakuutusyhtiönä toiminut OVY Oy sulautui OP Osuuskuntaan. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.7.2018.

OP Ryhmän tytäryhtiö Payment Highway Oy sulautui Checkout Finland Oy:öön. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 31.8.2018.

OP Ryhmä suunnittelee ottavansa käyttöön Pohjola-nimen vahinkovakuutusliiketoiminnassa vuoden 2019 aikana. OP Vakuutus Oy tunnettaisiin jatkossa nimellä Pohjola Vakuutus Oy. Pohjola Terveysten nimi muuttuu Pohjola Sairaalaksi vuoden 2019 aikana, ja se keskittyy jatkossa sairaalatoimintaan.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 20.3.2018.

Hallintoneuvostoon valittiin seuraavat erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet uudelleen kolmivuotiskaudeksi, joka päättyy vuonna 2021: toimitusjohtaja Kalle Arvio, toimitusjohtaja Anne Harju, professori Jarna Heinonen, agrologi Seppo Kietäväinen, toimitusjohtaja Olli Koivula, lehtori Jaakko Korkonen, KHT-tilintarkastaja Katja Kuosa-Kaartti, suunnittelija Jukka Kääriäinen, senior manager Anssi Mäkelä, hallintojohtaja Annukka Nikola, toimitusjohtaja Olli Näsi, toimitusjohtaja Olli Tarkkanen ja toimitusjohtaja Ari Väänänen.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi vuonna 2021 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi valittiin toiminnanjohtaja Timo Alho, toimitusjohtaja Kyösti Myller, hankehallinnon asiantuntija, valmiuspäällikkö Yrjö Niskanen, strategia- ja asiakkuuspäällikkö Timo Metsä-Tokila, toimitusjohtaja Leo-Petteri Nevalainen, toimitusjohtaja Timo Suhonen, toimitusjohtaja Juha-Pekka Nieminen ja professori Markku Sotara.

Lisäksi hallintoneuvostoon valittiin uudelleen OP Ryhmän ulkopuolisena jäsenenä johtaja Jaakko Kiander vuonna 2021 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi

Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi hallintoneuvoston puheenjohtajiston. Puheenjohtajaksi valittiin uudelleen kansantaloustieteen professori Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajiksi markkinoinnin lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Olli Tarkkanen.

Puheenjohtajiston rinnalla hallintoneuvoston viidellä valiokunnalla on keskeinen rooli hallintoneuvoston työskentelyssä. Hallintoneuvoston työvaliokunnan, palkitsemisvaliokunnan ja keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimii KTM Riitta Palomäki ja riskienhallintavaliokunnan puheenjohtajana KTM, hallituksen puheenjohtaja Arto Ylimartimo.

Keskusyhteisön osuuskunnan kokous 20.3.2018 hyväksyi osuuskunnan sääntömuutoksen. Sääntömuutoksella toteutettiin viranomais- ja sääntelyvaatimuksiin perustuvat muutokset hallintoneuvostoa ja sen valiokuntia sekä johtokuntaa koskeviin sääntökohtiin. Hallintoneuvoston jäsenistä vähintään neljän on oltava OP Ryhmän ulkopuolisia.

Tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2018 valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Vuoden 2019 näkymät

Finanssialan toimintaympäristö on kokonaisuudessaan varsin suotuisa, vaikka maailmantaloudessa on merkkejä kasvun hidastumisesta. Matala markkinakorkotaso hidastaa pankkien korkokatteen kasvua ja heikentää vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja, mutta parantaa samalla myös asiakkaiden luotonhoitokykyä. Arvonalentumiset ovat olleet pitkään erittäin matalalla tasolla. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakaskäyttäytymisen muuttumiseen, toimintaympäristön digitalisoitumiseen, perinteisen toimialan ulkopuolelta tulevaan kilpailuun ja monimutkaistuvaan sääntelyyn. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Muutokset aiheuttavat finanssitoimialan toimijoille selkeän vaateen parantaa asiakas- ja työntekijäkokemusta, lisätä toimintansa ja sen kehittämisen ketteryyttä sekä parantaa tuottavuutta.

OP Ryhmän vuoden 2019 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2018 tulos. Merkittävimmät tuloksen epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, markkinoiden kasvuvauhtiin, kilpailutilanteen muutoksiin sekä arvonalentumisiin.

Kaikki tässä tilinpäätöstiedotteessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Tuloslaskelma

Milj. €	Lilte	10-12/ 2018	10-12/ 2017	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Korkokate	3	308	281	1 175	1 102
Vakuutuskate	4	134	137	566	478
Nettopalkkiotuotot	5	232	242	887	879
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	-31	104	254	522
Liiketoiminnan muut tuotot		15	8	61	83
Tuotot yhteensä		657	772	2 943	3 063
Henkilöstökulut		-75	193	516	758
Poistot ja arvonalentumiset		136	88	325	246
Liiketoiminnan muut kulut		242	222	839	764
Kulut yhteensä		303	503	1 681	1 768
Saamisten arvonalentumiset	7	-22	-20	-46	-48
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-58	-56	-226	-217
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		56		26	
Tulos ennen veroja		330	192	1 017	1 031
Tuloverot		89	49	223	214
Kauden tulos		241	143	794	817

Jakautuminen:

Omistajille		241	141	786	812
Määräysvallattomille omistajille		0	3	8	6
Kauden tulos		241	143	794	817

Laaja tuloslaskelma

Kauden tulos		241	143	794	817
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		-38	20	88	48
Uudelleenarvostusrahaston muutos			17		17
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta		-71	-86	-172	-146
Rahavirran suojauksesta		34	-4	22	-32
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-56		-26	
Muuntoerot		0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		8	-4	-18	-10
Uudelleenarvostusrahaston muutos			-4		-4
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta		14	17	34	29
Rahavirran suojauksesta		-7	1	-4	6
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		11		5	
Kauden laaja tulos		137	101	723	727

Laajan tuloksen jakautuminen:

Omistajille		137	112	715	721
Määräysvallattomille omistajille		0	-11	8	5
Kauden laaja tulos		137	101	723	727

Tase

Milj. €	Lilite	31.12. 2018	31.12. 2017
Käteiset varat		12 350	12 937
Saamiset luottolaitoksilta		183	504
Johdannaissopimukset	10	3 482	3 412
Saamiset asiakkailta	12	87 081	82 193
Sijoitusomaisuus		23 047	23 324
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat		9 771	10 126
Aineettomat hyödykkeet		1 490	1 555
Aineelliset hyödykkeet		737	798
Muut varat		2 033	2 131
Verosaamiset		209	224
Varat yhteensä		140 382	137 205
Velat luottolaitoksille		4 807	5 157
Johdannaissopimukset		2 821	3 026
Velat asiakkaille		66 112	65 549
Vakuutusvelka	13	9 476	9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	13	9 812	10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14	30 456	26 841
Varaukset ja muut velat		2 785	3 150
Verovelat		921	890
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 358	1 400
Velat yhteensä		128 547	126 122
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osuspääoma			
Jäsenosuudet		199	191
Tuotto-osuudet		3 042	2 906
Käyvän arvon rahasto	15	7	176
Muut rahastot		2 183	2 173
Kertyneet voittovarot		6 250	5 536
Määräysvallattomien omistajien osuus		154	101
Oma pääoma yhteensä		11 835	11 084
Velat ja oma pääoma yhteensä		140 382	137 205

Oman pääoman muutoslaskelma

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysval- lattomien	
						omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017	2 901	318	2 108	4 808	10 135	102	10 237
Tilikauden laaja tulos		-142	14	850	721	6	727
Kauden tulos				812	812	6	817
Muut laajan tuloksen erät		-142	14	38	-90		-90
Voitonjako				-89	-89		-89
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	196				196		196
Osakkuusyhtiösiirrot				19	19		19
Rahastosiirot			51	-51			
Muut				-1	-1	-6	-7
Oma pääoma 31.12.2017	3 097	176	2 173	5 536	10 982	101	11 084

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysval- lattomien	
						omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	3 097	176	2 173	5 536	10 982	101	11 084
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-28		-33	-61		-61
Oma pääoma 1.1.2018	3 097	148	2 173	5 503	10 921	101	11 023
Tilikauden laaja tulos		-141		857	715	8	723
Kauden tulos				786	786	8	794
Muut laajan tuloksen erät		-141		70	-71		-71
Voitonjako				-90	-90	-13	-103
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	144				144		144
Rahastosiirot			10	-10			
Muut				-10	-10	59	50
Oma pääoma 31.12.2018	3 241	7	2 183	6 250	11 681	154	11 835

Rahavirtalaskelma

Milj. €	1–12/ 2018	1–12/ 2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	794	817
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut	-127	289
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-4 920	-1 523
Saamiset luottolaitoksilta	88	40
Johdannaissopimukset	-87	-41
Saamiset asiakkailta	-4 907	-3 643
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	-299	-594
Sijoitusomaisuus	68	1 833
Muut varat	216	881
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	44	5 134
Velat luottolaitoksille	-420	605
Johdannaissopimukset	-5	-2
Velat asiakkaille	562	5 473
Vakuutusvelka	46	29
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	102	124
Varaukset ja muut velat	-242	-1 094
Maksetut tuloverot	-145	-205
Saadut osingot	106	123
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-4 249	4 634
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	0	
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	67	6
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-228	-352
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	16	51
B. Investointien rahavirta yhteensä	-145	-295
Rahoituksen rahavirta		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	27 984	24 051
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-24 465	-24 747
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	659	838
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-515	-718
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-90	-89
Muut oman pääoman erien vähennykset		0
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	3 573	-666
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-821	3 674
Rahavarat tilikauden alussa	13 245	9 571
Rahavarat tilikauden lopussa	12 423	13 245
Saadut korot	2 012	2 066
Maksetut korot	-829	-992
Rahavarat		
Käteiset varat	12 350	12 937
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	74	307
Yhteensä	12 423	13 245

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että ydinvakavaraisuus (CET1) on 21 prosenttia (20). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia ja henkivakuutustoiminnassa 130 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi-joulukuu 2018, milj. €						
Korkokate	1 242	-15	3	-48	-7	1 175
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-6	-12	3	14		
Vakuutuskate		549	29		-12	566
Nettopalkkiotuotot	540	-12	345	6	8	887
Sijoitustoiminnan nettotuotot	105	0	69	86	-5	254
Liiketoiminnan muut tuotot	25	22	5	671	-661	61
Tuotot yhteensä	1 911	543	451	715	-678	2 943
Henkilöstökulut	171	130	41	177	-2	516
Poistot ja arvonalentumiset	40	61	33	191	0	325
Liiketoiminnan muut kulut	667	243	142	469	-682	839
Kulut yhteensä	878	433	216	837	-684	1 681
Saamisten arvonalentumiset	-45	0	0	-1	0	-46
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-194	-2	-30		0	-226
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		25	7		-6	26
Tulos ennen veroja	795	133	213	-123	0	1 017
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi-joulukuu 2017, milj. €						
Korkokate	1 192	-15	1	-75	-1	1 102
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-17	-12	1	28		
Vakuutuskate		459	27		-8	478
Nettopalkkiotuotot	576	-17	385	-63	-3	879
Sijoitustoiminnan nettotuotot	19	183	85	238	-3	522
Liiketoiminnan muut tuotot	36	-1	8	632	-593	83
Tuotot yhteensä	1 823	609	507	732	-608	3 063
Henkilöstökulut	354	116	75	213	-1	758
Poistot ja arvonalentumiset	51	50	28	118	0	246
Liiketoiminnan muut kulut	565	231	130	446	-608	764
Kulut yhteensä	970	397	233	777	-609	1 768
Saamisten arvonalentumiset	-47	0	0	0	-1	-48
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-187	-2	-28		0	-217
Tulos ennen veroja	619	210	247	-45	0	1 031

Tase 31.12.2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- holto	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	90	249	436	12 209	-634	12 350
Saamiset luottolaitoksilta	10 921	10	67	10 136	-20 951	183
Johdannaissopimukset	681	32	124	3 057	-411	3 482
Saamiset asiakkailta	87 944	0	0	-19	-844	87 081
Sijoitusomaisuus	-76	3 500	6 738	18 233	-5 348	23 047
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 771			9 771
Aineettomat hyödykkeet	50	637	346	461	-3	1 490
Aineelliset hyödykkeet	347	41	25	336	-11	737
Muut varat	301	747	270	1 171	-456	2 033
Verosaamiset	105	13	15	66	11	209
Varat yhteensä	100 362	5 228	17 790	45 651	-28 649	140 382
Velat luottolaitoksille	10 248			15 773	-21 214	4 807
Johdannaissopimukset	322	11	26	2 876	-414	2 821
Velat asiakkaille	62 290		14	5 228	-1 421	66 112
Vakuutusvelka		3 157	6 319			9 476
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			9 812			9 812
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 357			19 263	-165	30 456
Varaukset ja muut velat	1 499	559	259	912	-443	2 785
Verovelat	414	66	61	381	-1	921
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	41	135	245	1 332	-395	1 358
Velat yhteensä	86 172	3 928	16 736	45 764	-24 053	128 547
Oma pääoma						11 835

Tase 31.12.2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- holto	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Käteiset varat	104	318	438	12 807	-729	12 937
Saamiset luottolaitoksilta	9 727	6	84	9 615	-18 928	504
Johdannaissopimukset	335	10	83	3 320	-336	3 412
Saamiset asiakkailta	83 023	0	1	-19	-812	82 193
Sijoitusomaisuus	536	3 542	7 152	17 358	-5 264	23 324
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			10 126			10 126
Aineettomat hyödykkeet	64	677	364	453	-3	1 555
Aineelliset hyödykkeet	409	42	26	333	-12	798
Muut varat	305	727	296	1 303	-499	2 131
Verosaamiset	122	18	29	43	11	224
Varat yhteensä	94 624	5 341	18 599	45 213	-26 572	137 205
Velat luottolaitoksille	9 460			14 204	-18 506	5 157
Johdannaissopimukset	223	15	31	3 097	-339	3 026
Velat asiakkaille	59 228		0	7 839	-1 518	65 549
Vakuutusvelka		3 143	6 807		0	9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			10 158			10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 974			15 696	-829	26 841
Varaukset ja muut velat	1 568	548	275	1 248	-489	3 150
Verovelat	376	76	69	369	0	890
Lisäosuudet	19				-19	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	82	135	245	1 391	-452	1 400
Velat yhteensä	82 929	3 917	17 585	43 844	-22 153	126 122
Oma pääoma						11 084

Liitetaulukot

Liite 1	Laatimisperiaatteet
Liite 2	Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3	Korkokate
Liite 4	Vakuutuskate
Liite 5	Nettopalkkiotuotot
Liite 6	Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 7	Saamisten arvonalentumiset
Liite 8	Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 9	Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 10	Johdannaissopimukset
Liite 11	Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 12	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 13	Vakuutustoiminnan velat
Liite 14	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 15	Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 16	Annetut vakuudet
Liite 17	Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 18	Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 19	Vastuut luottoluokittain
Liite 20	Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 21	OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus
Liite 22	Lähipiiriliiketoimet

Liite 1 Laatimisperiaatteet

Tilinpäätöstiedote on laadittu IAS 34 -standardin Osavuositarkastukset ja konsernin vuoden 2017 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Tilinpäätöstiedote on tilintarkastamaton. Kaikki tilinpäätöstiedotteen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta.

Tilinpäätöstiedote on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen tilinpäätöstiedote on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

IFRS 9 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2018 IFRS 9 -standardin Rahoitusinstrumentit. IFRS 9 -standardin mukaiset OP Ryhmän laatimisperiaatteet on julkaistu vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa. IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen on esitetty OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuositarkastuksessa 1.1.–31.3.2018. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaistut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan. OP Ryhmä ei ole oikaissut aikaisempien vuosien vertailutietoja. ECL-mallien ja niihin liittyvien IT-järjestelmien kehitystyö jatkuu.

Aiemmin esitettyä vaihtoehtoista tunnuslukua "saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %" ei enää esitetä, koska IFRS 9 -standardiin siirtymän myötä tunnusluku ei ole sisällöltään vertailukelpoinen. Uutena vaihtoehtoisena tunnuslukuna esitetään "järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %".

Muutos palkkiojaksotusten laatimisperiaatteisiin

IFRS 9 -standardiin siirtymän yhteydessä tapahtuneen järjestelmäkehityksen myötä OP Ryhmä siirtyi jaksottamaan henkilöasiakkaiden luottojen nostojen yhteydessä maksetut toimitus- ja järjestelypalkkiot efektiivisen koron menetelmällä luoton juoksuajalle. Koska täysin takautuva soveltaminen ei ole teknisesti mahdollista, tuloslaskelmasta on oikaistu vain vertailuvuoden 2017 palkkiot. Muutos pienensi vertailukauden 1–12/2017 nettopalkkiotuottoja 54 miljoonaa euroa ja kasvatti korkokatetta 8 miljoonaa euroa, minkä seurauksena vertailukauden tulos laski 37 miljoonaa euroa verojen jälkeen. Taseessa olevat saamiset asiakkailta pienenevät 47 miljoonaa euroa, verosaamiset kasvoivat 10 miljoonaa euroa ja oma pääoma pieneni 37 miljoonaa euroa 31.12.2017. Nämä palkkiot jaksotetaan tuleville vuosille henkilöasiakaslainojen keskimääräiselle juoksuajalle.

IFRS 15 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Ryhmä on soveltanut IFRS 15 -standardia Myyntituotot asiakassopimuksista 1.1.2018 lähtien. IFRS 15 -standardi koskee OP Ryhmässä pääosin Varallisuudenhoito-segmentin palkkioita ja Pankkitoiminta-segmentin efektiivisen koron laskentaan kuulumattomia palkkioita. IFRS 15 -standardiin siirtymän vaikutukset on esitetty OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedoissa ja osavuositarkastuksessa 1.1.–31.3.2018.

IFRS 15 -standardiin siirtymisellä ei ollut vaikutusta OP Ryhmän tulokseen ennen veroja. OP Ryhmä siirtyi noudattamaan IFRS 15 -standardia takautuvalla menetelmällä, eli vertailukauden 1–12/2017 tiedot on oikaistu. Alla on kerrottu nettopalkkiotuottojen erittelyyn tehdyt takautuvat muutokset:

- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiotuotot, 11 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista tuotoista palkkiotuottoihin.
- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiokulut, 5 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista kuluista palkkiokuluihin.
- Omaisuudenhoidon ja lainopillisten tehtävien palkkiotuotot, 112 miljoonaa euroa, esitetään jatkossa erikseen.
- Arvopapereiden välityskulut, 12 miljoonaa euroa, on jaettu erikseen rahastojen kuluihin ja arvopapereiden välityskuluihin.
- Nettopalkkiotuotot on esitetty jaoteltuna segmenteille.

Esittämistavan muutokset

Tuloslaskelman rivi "osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta" esitetään jatkossa sijoitustoiminnan nettotuotoissa ja taseen rivi "osuudet osakkuusyhtiöistä" esitetään taseen erässä sijoitusomaisuus. Merkittävä osa osakkuusyhtiöistä on pääomarahastosijoituksia, jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta IFRS 9 -standardin mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Taseen rivi "kaupankäynnin rahoitusvarat" esitetään jatkossa erässä sijoitusomaisuus luonteensa mukaisesti. Vertailukauden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Liite 2 Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1–12/ 2018	1–12/ 2017
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,9	7,7
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	5,2	6,0
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,57	0,60
Kulujen osuus tuotoista, %	57	58
Järjestämättömät saamiset luotto ja takauskannasta, %	1,0	1,2
Henkilöstö keskimäärin	12 241	12 212

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (netto)}}{\text{Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa}} \times 100$
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:	
Vahinkosuhte (Ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisuut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhte (Ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Yhdistetty kulusuhde (Ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhte + liikekulusuhde Riskisuhte + toimintakulusuhde
Toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhte (Ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$
Solvenssisuhde, %	$\frac{\text{Omat varat}}{\text{Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)}} \times 100$
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vastuiden määrä}} \times 100$
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	$\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	$\frac{\text{Ryhmittymän omat varat yhteensä}}{\text{Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä}} \times 100$
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	$\frac{\text{Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)}}{\text{Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade}} \times 100$
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	$\frac{\text{Pysyvä varainhankinta}}{\text{Pysyvän varainhankinnan vaade}} \times 100$

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS

	1–12/ 2018	1–12/ 2017	Muutos %
Milj. €			
Vakuutusmaksutuotot	1 465	1 431	2,4
Korvauskulut	-1 039	-1 085	-4,2
Liikekulut	-308	-291	6,0
Aineettomien poisto-oikaisu	-18	-21	-16,7
Vakuutustekninen kate	100	34	
Sijoitustuotot ja -kulut	0	183	
Muut tuotot ja kulut	8	-7	
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	25		
Tulos ennen veroja	133	210	-36,7

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3 Korkokate

Milj. €	10-12/ 2018	10-12/ 2017	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta	7	7	28	27
Saamiset asiakkailta				
Lainat	300	283	1 169	1 166
Rahoitusleasingisaamiset	6	10	23	22
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	1	1	3
Saamistodistukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	2	1	7	7
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0		2	
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	23		90	
Jaksotettu hankintameno	0		1	
Myytävissä olevat		26		105
Eräpäivään asti pidettävät		0		1
Lainat ja saamiset		0		1
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	164	172	703	720
Käyvän arvon suojaus	-27	-29	-101	-117
Rahavirran suojaus	12	10	44	37
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	2	0	0	1
Muut	2	2	8	9
Yhteensä	491	483	1 974	1 983
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille	16	15	64	57
Velat asiakkaille	17	18	60	74
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	62	70	249	288
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	0	1	2	2
Muut	12	11	45	45
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	133	132	591	600
Käyvän arvon suojaus	-30	-29	-123	-130
Muut	-28	-18	-92	-65
Muut	2	2	8	10
Yhteensä	185	202	805	882
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	306	281	1 169	1 101
Suojaavat johdannaiset	43	-31	-22	-114
Suojauskohteiden arvonmuutokset	-40	31	28	114
Korkokate	308	281	1 175	1 102

Lilte 4 Vakuutuskate

Milj. €	10-12/ 2018	10-12/ 2017	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	254	249	1 468	1 438
Jälleenvakuuttajien osuus	-1	1	0	-5
Vakuutusmaksuvastuun muutos	112	109	-10	-6
Jälleenvakuuttajien osuus	-8	-10	-3	-3
Yhteensä	358	349	1 454	1 424
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-260	-237	-951	-889
Jälleenvakuuttajien osuus	8	3	30	8
Korvausvastuun muutos	6	2	-6	-109
Jälleenvakuuttajien osuus	14	11	13	20
Yhteensä	-232	-221	-915	-970
Vahinkovakuutuksen muut erät	0	0	-3	-3
Henkivakuutuksen riskiliike	8	8	29	27
Vakuutuskate yhteensä	134	137	566	478

Liite 5 Nettopalkklotuotot

1–12/2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	10–12/2018
Palkklotuotot							
Luotonanto	142	0		4	1	147	37
Talletukset	3		0	0	0	3	1
Maksuliike	190			61	-14	238	65
Arvopapereiden välitys	0		21	0	-4	17	5
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	4		1	4	0	8	0
Rahastot	0		144		2	146	36
Omaisuudenhoito	11		56	1	-11	57	18
Lainopilliset tehtävät	24			0		24	7
Takaukset	20			0	0	20	5
Asunnonvälitys	72					72	18
Vakuutusten välitys	41	13	10	0	-13	51	7
Henkivakuutuksen kuorimitustulo			93			93	24
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			82			82	24
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		19			-2	17	5
Muut	79		6	-34	-13	37	11
Yhteensä	586	32	413	36	-55	1 012	264
Palkklokulut							
Maksuliike	26	1	1	7	-22	13	4
Arvopapereiden välitys	0		13	0	-5	8	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1		0	1	2	3	1
Rahastot			9		1	10	2
Omaisuudenhoito	3		14	2	-7	11	2
Vakuutustoiminta	-10	36	27		-13	40	8
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		7				7	2
Muut	26	0	4	21	-19	32	10
Yhteensä	46	44	68	30	-63	125	32
Nettopalkklotuotot yhteensä	540	-12	345	6	8	887	232

1–12/2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni	10–12/2017
Palkkiotuotot							
Luotonanto	140	0		4	1	145	35
Talletukset	4			0	0	4	1
Maksuliike	194			75	-25	244	57
Arvopapereiden välitys	0		25	0	-5	19	5
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	6		2	4	0	11	4
Rahastot	0		144		4	147	36
Omaisuudenhoito	11		99	-1	-21	89	51
Lainopilliset tehtävät	23			0	0	23	6
Takaukset	19			0	0	19	5
Asunnonvälitys	71					71	16
Vakuutusten välitys	43	15	11		-15	55	8
Henkivakuutuksen kuorimitustulo			96			96	23
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			67			67	17
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		13			-2	11	3
Muut	128		7	-86	-20	28	9
Yhteensä	639	28	450	-5	-83	1 029	276
Palkkiokulut							
Maksuliike	40	1	1	28	-33	37	4
Arvopapereiden välitys	0		9		-7	2	1
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1		0	1	2	3	1
Rahastot			7		3	10	2
Omaisuudenhoito	3	0	17	0	-7	13	4
Vakuutus toiminta	-6	39	25		-13	45	13
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		5				5	1
Muut	25	0	5	29	-24	36	10
Yhteensä	63	46	64	58	-80	150	34
Nettopalkkiotuotot yhteensä	576	-17	385	-63	-3	879	242

Liite 6 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	10-12/ 2018	10-12/ 2017	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot (Myytavissä olevien varojen nettotuotot)				
Saamistodistukset	21	24	110	83
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	0	97	0	218
Osingot ja voitto-osuudet	4	18	11	107
Muut	0	0	3	2
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-1	-13	-5	-39
Yhteensä	23	125	118	371
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavien nettotuotot				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	-3		-5	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	-5		11	
Osingot ja voitto-osuudet	0		3	
Johdannaiset	69		133	
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikuttavasti				
Saamistodistukset	4		19	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	-56		-33	
Osingot ja voitto-osuudet	7		63	
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavaksi				
Saamistodistukset	8		7	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	-7		-24	
Osingot ja voitto-osuudet	-3		14	
Johdannaiset	-1		-3	
Vakuutustoiminta				
Saamistodistukset		16		19
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		3		14
Johdannaiset		31		34
Pankkitoiminta ja Muu toiminta				
Arvopaperikauppa		32		164
Valuuttatoiminta		6		37
Sijoituskiinteistöt	-22	9	-11	29
Muut		1		3
Yhteensä	-10	99	174	301
Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavien nettotuotot				
Lainat ja muut saamiset	1	3	13	10
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	1	-2	-2	-3
Yhteensä	1	2	11	7
Henkivakuutuserät				
Korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille	-20	-21	-85	-89
Korkotäydennysten muutokset	-12	-41	38	48
Muut vakuutustekniset erät	-23	-67	-15	-111
Yhteensä	-54	-129	-62	-152
Vahinkovakuutuserät				
Diskonttauksen purkautuminen	-7	-7	-28	-32
Yhteensä	-7	-7	-28	-32
Osakkuusyhtiöt				
Käyvän arvon menetelmällä käsiteltävät	5		21	
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	12	14	19	27
Yhteensä	16	14	41	27
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	-31	104	254	522

Liite 7 Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	10-12/ 2018	10-12/ 2017	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Luotto- tai takaustappioina poistetut saamiset	-27	-15	-70	-79
Palautukset poistetuista saamisista	7	4	15	15
ECL saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	-1		10	
ECL saamistodistuksista*	-1		-1	
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys		-23		-68
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys		17		91
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset		-3		-7
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	-22	-20	-46	-48

* Vakuutustoiminnan saamistodistusten odotettavissa olevat luottotappiot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuottojen erässä arvonalentumiset ja niiden peruutukset.

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Valhe 1 12 kk	Valhe 2 Koko voimassa- oloaika	Valhe 3 Koko voimassa- oloaika	Yhteensä
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018	31	80	431	543
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-2	18		16
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		25	25
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	2	-16		-14
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-8	23	15
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		9	-30	-21
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-7	-6
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	13	7	13	34
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-9	-12	-22	-43
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	4	3	28	35
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset	0	0	-52	-52
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	9	3	-22	-10
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	40	83	409	532
Odotettavissa olevat luottotappiot ECL 10-12/2018	7	-8	2	1

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa- oloaika	Koko volmassa- oloaika	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018	5	0	0	5
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	1		1
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		2	2
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	2	3	2	7
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	0		-2
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0			0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	1		0	1
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)	1	4	3	8
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	6	4	4	14
Odotettavissa olevat luottotappiot 10–12/2018	1	3	-1	3

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut Milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Yritykset	31 130	3 454	219	3 673	782	35 585
Kotitaloudet	45 584	4 604	241	4 845	448	50 877
Julkisyhteisöt	1 265		6	6		1 272
Muut	2 722		0	0	1	2 723
Saamiset asiakkailta yhteensä	80 702	8 057	466	8 524	1 230	90 456
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja lilimit						
Yritykset	4 488	650	128	778	18	5 284
Kotitaloudet	3 231	53	3	56	3	3 290
Julkisyhteisöt	763		9	9		772
Muut	1 409	1		1	0	1 410
Nostovarot ja lilimit yhteensä	9 890	703	141	844	21	10 755
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Yritykset	6 365	262		262	34	6 661
Kotitaloudet	1 768	3		3		1 771
Julkisyhteisöt	443					443
Muut	385	0		0	0	385
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 961	265		265	34	9 260
Saamistodistukset						
Saamistodistukset yhteensä	16 896	332		332	11	17 240
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	116 450	9 358	607	9 965	1 297	127 712

Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja ilmoittit*

Milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta						
Yritykset	-29	-44	-2	-45	-336	-410
Kotitaloudet	-5	-30	-5	-35	-73	-113
Julkisyhteisöt	-1		0	0		-1
Muut	-2		0	0		-2
Saamiset asiakkailta yhteensä	-37	-74	-6	-81	-409	-526
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Yritykset	-2	-2		-2	0	-5
Kotitaloudet	0	0		0		0
Julkisyhteisöt	0					0
Muut	0					0
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-3	-3		-3	0	-6
Saamistodistukset***	-6	-4		-4	-4	-14
Yhteensä	-46	-81	-6	-87	-413	-546

* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat

Varat, milj. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavaksi	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikuttavasti	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	12 350						12 350
Saamiset luottolaitoksilta	183						183
Johdannaissopimukset			2 905			577	3 482
Saamiset asiakkailta	87 081						87 081
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat				9 771			9 771
Saamistodistukset	4	17 124	502	2 227	451		20 309
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	81	245	1 130		1 456
Muut rahoitusvarat	2 098						2 098
Rahoitusvarat	101 715	17 124	3 488	12 243	1 581	577	136 730
Muut kuin rahoitusinstrumentit							3 652
Yhteensä 31.12.2018	101 715	17 124	3 488	12 243	1 581	577	140 382

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Myytavissä olevat	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat*	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	12 937					12 937
Saamiset luottolaitoksilta	504					504
Johdannaissopimukset				3 100	312	3 412
Saamiset asiakkailta	82 193					82 193
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat				10 126		10 126
Saamistodistukset		40	16 372	3 899		20 311
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			1 399	220		1 620
Muut rahoitusvarat	2 293					2 293
Rahoitusvarat	97 927	40	17 771	17 346	312	133 396
Muut kuin rahoitusinstrumentit						3 809
Yhteensä 31.12.2017	97 927	40	17 771	17 346	312	137 205

* Taseen erä "Sijoitusomaisuus" sisältää vahinko- ja henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 807		4 807
Johdannaissopimukset	2 400		421	2 821
Velat asiakkaille		66 112		66 112
Vakuutusvelka		9 476		9 476
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	9 812			9 812
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		30 456		30 456
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 358		1 358
Muut rahoitusvelat		2 302		2 302
Raholusvelat	12 212	114 511	421	127 143
Muut kuin rahoitusvelat				1 404
Yhteensä 31.12.2018	12 212	114 511	421	128 547

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttelusesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 157		5 157
Johdannaissopimukset	2 572		454	3 026
Velat asiakkaille		65 549		65 549
Vakuutusvelka		9 950		9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	10 158			10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		26 841		26 841
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 400		1 400
Muut rahoitusvelat		2 275		2 275
Raholusvelat	12 730	111 172	454	124 356
Muut kuin rahoitusvelat				1 765
Yhteensä 31.12.2017	12 730	111 172	454	126 122

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilla saatavilla olevan informaation ja vakintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 242 miljoonaa euroa (385) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 9 Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	592	185	679	1 456
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	2 107	762	312	3 181
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 337	3 434		9 771
Johdannaissopimukset	0	3 425	57	3 482
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	13 885	3 026	214	17 124
Yhteensä	22 921	10 831	1 262	35 014

Varojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	125	57	38	220
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	3 249	234	416	3 899
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 111	3 015		10 126
Johdannaissopimukset	2	3 279	131	3 412
Myytavissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	623	200	577	1 399
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 977	4 041	354	16 372
Yhteensä	23 087	10 826	1 516	35 429

Velkojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 364	3 448		9 812
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	2 767	44	2 821
Yhteensä	6 373	6 215	44	12 633

Velkojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 133	3 024		10 158
Muut		1		1
Johdannaissopimukset	5	2 929	92	3 026
Yhteensä	7 138	5 955	92	13 185

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiin listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei-havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisimmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	Käypään	Varat yhteensä
			arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	
Tase 31.12.2017	454	131	931	1 516
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	601		-593	8
Avaava tase 1.1.2018	1 055	131	338	1 525
Tuloslaskelman nettotuotot	-382	-75	-1	-457
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	201		3	203
Myynnit	-164		-1	-166
Liikkeeseen laskut				0
Lyhennykset	-15		-10	-24
Siirrot tasoon 3	296		141	437
Siirrot tasosta 3			-256	-256
Päättävä tase 31.12.2018	991	57	214	1 262

Rahoitusvelat, milj. €	Johdannais-sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2018	92	92
Tuloslaskelman nettotuotot	-48	-48
Päättävä tase 31.12.2018	44	44

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2018

Milj. €	Korkokate	Sijoitus-toiminnan nettotuotot	Laaja	Nettotuotot kauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
			tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	
Realisoituneet nettotuotot	-411	29		-382
Realisoitumattomat nettotuotot	-26		0	-27
Nettotuotot kaudelta	-438	29	0	-409

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaisoppimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2018 aikana.

Liite 10 Johdannaissopimukset

31.12.2018, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	30 535	84 181	70 116	184 833	2 060	1 374
Keskusvastapuoliselvitetävät	9 278	38 670	36 704	84 652	8	12
Valuuttajohdannaiset	28 646	6 784	3 404	38 835	1 018	1 120
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	0
Luottojohdannaiset	15	189	2	206	4	9
Muut johdannaiset	208	364	8	580	34	29
Johdannaiset yhteensä	59 404	91 522	73 530	224 456	3 116	2 532

31.12.2017, milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	23 391	78 621	66 708	168 720	3 157	2 751
Keskusvastapuoliselvitetävät	8 392	38 585	35 615	82 592	941	1 100
Valuuttajohdannaiset	36 708	9 245	2 815	48 768	982	1 180
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	286	3		288	2	0
Luottojohdannaiset	28	189	10	227	9	6
Muut johdannaiset	235	513		748	65	36
Johdannaiset yhteensä	60 647	88 571	69 533	218 751	4 216	3 973

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka esitetään taseen muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on netotettu taseessa.

Rahoitusvarat

	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroilta*	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2018, milj. €						
Johdannaiset	4 416	-934	3 482	-1 823	-490	1 169

	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroilta*	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 341	-928	3 412	-1 928	-412	1 072

Rahoitusvelat

	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloilta*	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2018, milj. €						
Johdannaiset	3 887	-1 066	2 821	-1 823	-703	295

	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloilta*	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 112	-1 085	3 026	-1 928	-717	381

* Mukaan lukien käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -140 (-161) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistavastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittaisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 12 Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

	El arvon- alennettu (brutto)		Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL)		Tase- arvo	
31.12.2018, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	184		1		183	
Saamiset asiakkailta	85 442		521		84 921	
josta pankkitakausaamiset	10		0		10	
Rahoitusleasing	2 154		4		2 150	
Yhteensä	87 780		526		87 254	
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	32 405		410		31 995	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 065		2		1 064	
Kotitaloudet	51 511		105		51 406	
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	814		6		808	
Julkisyhteisöt	1 985		3		1 981	
Yhteensä	87 780		526		87 254	
	El arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tukset	Saamisryh- mäkohtaiset arvon- alentumiset	Tase- arvo
31.12.2017, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	506		506		2	504
Saamiset asiakkailta	80 247	627	80 875	421	70	80 383
josta pankkitakausaamiset	2	8	11	8	1	2
Rahoitusleasing	1 856		1 856			1 856
Yhteensä	82 609	627	83 236	421	71	82 744
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	29 253	423	29 677	317	38	29 321
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 387	0	1 387	0	2	1 385
Kotitaloudet	49 931	201	50 132	102	30	50 000
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	788	3	791	2	1	789
Julkisyhteisöt	1 250		1 250		0	1 250
Yhteensä	82 609	627	83 236	421	71	82 744

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Odotettavissa olevat luottotapit (ECL)	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 31.12.2018, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		614	614	229	385
Todennäköisesti maksamatta jäävät		426	426	148	278
Lainanhoitojoustot	2 137	340	2 477	62	2 414
Yhteensä	2 137	1 380	3 517	440	3 077

	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot 31.12.2017, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		611	611	217	394
Todennäköisesti maksamatta jäävät		513	513	147	366
Lainanhoitojoustot	1 876	341	2 217	58	2 160
Yhteensä	1 876	1 465	3 341	421	2 920

Tunnusluku, %

	31.12.2018	31.12.2017
Saamiskohtaiset arvonalentumiset/ECL, % ongelmasaamisista	12,5 %	12,6 %

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitojoustot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Liite 13 Vakuustoitominnan velat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Korvausvastuu		
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 510	1 516
Muu korvausvastuu	1 056	1 054
Korkotäydennys (vastuuvelan suojien arvo)	21	-12
Yhteensä	2 588	2 557
Vakuutusmaksuvastuu	569	585
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	8 298	8 747
Sijoitussopimukset	1 513	1 411
Yhteensä	9 812	10 158
Henkivakuutuksen vakuutusvelka	6 319	6 807
Yhteensä	19 288	20 108

Liite 14 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	9 470	8 974
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	10 720	10 750
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	10 266	7 117
Yhteensä	30 456	26 841

Liite 15 Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erlen kautta kirjattavat		Väliaikainen poikkeus- menettely (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit			
Milj. €					
Tase 31.12.2017	135	25		16	176
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	-2	-25			-28
Avaava tase 1.1.2018	133	0		16	148
Käyvän arvon muutokset	-135	0	-35	66	-104
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-37		-8		-45
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			17		17
Siirrot korkokatteeseen				-45	-45
Laskennalliset verot	34	0	5	-4	35
Päättävä tase 31.12.2018	-5		-21	33	7

	Myytavissä olevat rahoitusvarat		Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit		
Milj. €				
Avaava tase 1.1.2017	105	172	41	318
Käyvän arvon muutokset	59	-39	6	26
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-22	-165		-187
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	21		21
Siirrot korkokatteeseen			-38	-38
Laskennalliset verot	-7	37	6	35
Päättävä tase 31.12.2017	135	25	16	176

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 9 miljoonaa euroa (220) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 2 miljoonaa euroa (44). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltamisen johdosta oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 82 miljoonaa euroa (146) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 54 miljoonaa euroa (38). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä oli käyvän arvon rahastossa -6 miljoonaa euroa.

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 16 Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	171	110
Luotot (covered bondien vakuutena)	13 700	13 266
Muut	5 775	5 663
Annetut vakuudet yhteensä*	19 647	19 039
Vakuudelliset johdannaisvelat	889	889
Vakuudelliset muut velat	4 149	4 146
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	10 720	10 750
Yhteensä	15 758	15 784

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 5,1 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen liimitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Takaukset	775	643
Takuuvastuut	2 162	1 936
Luottolupaukset	12 577	12 176
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	283	372
Muut*	1 195	1 121
Yhteensä	16 993	16 247

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 203 miljoonaa euroa (208).

Liite 18 Luottolaitosvakavaraisuus

Omat varat, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
OP Ryhmän oma pääoma	11 835	11 121
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	189	92
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-33	-16
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	11 991	11 197
Aineettomat hyödykkeet	-710	-717
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisu	-76	-31
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-147	-148
Ennakoitu voitonjako	-94	-90
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-288	-320
Ydinpääoma (CET1)	10 677	9 891
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	80	81
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	80	81
Ensisijainen pääoma (T1)	10 757	9 973
Debentuurilainat	995	1 121
Toissijainen pääoma (T2)	995	1 121
Omat varat yhteensä	11 752	11 093

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 27 miljoonaa euroa (20).

Ydinpääomasta on vähennetty valvojan luvan mukaisesti asiakkaille tammikuussa 2019 palautetut irtisanotut osuuspääomat 147 (148) miljoonaa euroa.

Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

	31.12.2018	31.12.2017
Kokonaisriski, milj. €		
Luotto- ja vastapuoliriski	41 602	39 383
Standardimenetelmä (SA)	3 878	3 859
Valtio- ja keskuspankkivastuut*	293	18
Luottolaitosvastuut	7	8
Yritysvastuut	2 561	2 423
Vähittäisvastuut	961	1 057
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	12	
Muut*	43	353
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	37 724	35 525
Luottolaitosvastuut	1 083	1 054
Yritysvastuut	23 474	21 438
Vähittäisvastuut	5 276	4 959
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset**	6 659	7 002
Muut	1 233	1 072
Markkina- ja selvitysrisi, standardimenetelmä	1 319	1 179
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	4 136	3 958
Vastuun arvonolkaus (CVA)	175	205
Kokonaisriski yhteensä	47 233	44 725
EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	4 893	4 492
Kokonaisriski sisältäen riskipainolattiat	52 126	49 216

* Valtiovastuiden riskipainotetuista eristä 261 miljoonaa euroa (vertailukaudella muissa vastuissa 283) on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

** Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,4 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Suhdeluvut, %	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	20,5	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	20,6	20,3
Vakavaraisuussuhde	22,5	22,5
Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	20,5	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	20,5	20,1
Vakavaraisuussuhde	22,4	22,4
Suhdeluvut ilman riskipainolattioita, %	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	22,6	22,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	22,8	22,3
Vakavaraisuussuhde	24,9	24,8

Riskipainolattioiden vaikutus CET 1 -suhdelukuun oli -2,1 prosenttiyksikköä.

Pääomavaatimus, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat	11 752	11 093
Pääomavaatimus	7 448	7 027
Puskuri pääomavaatimukseen	4 304	4 067

Pääomavaatimus 14,3 prosenttia muodostuu minimivaatimuksesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia, O-SII-pääomavaatimuksesta 2,0 prosenttia, EKP:n asettamasta pääomavaatimuksesta (P2R) 1,75 prosenttia ja ulkomaisten vastuuden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista. EKP:n P2R-vaatimus on ollut voimassa 1.1.2017 lähtien.

Velkaantuneisuus, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Ensisijainen pääoma (T1)	10 757	9 973
Vastuut yhteensä	125 510	127 027
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	8,6	7,9

Velkaantumistasetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään Komission delegoidun asetuksen mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia.

Yhteenveto riskipainotetuista vastuueristä (EU-OV1), milj. €	Riskipainotetut erät		Vähimmäispää- omavaatimukset
	31.12.2018	30.9.2018	31.12.2018
1 Luottoriski (lukuun ottamatta vastapuoliriskiä)	40 833	40 218	3 267
2 josta standardimenetelmä	4 798	4 532	384
3 josta sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmä (FIRB)	24 100	23 670	1 928
4 josta sisäisten luottoluokitusten edistynyt menetelmä (AIRB)	5 276	5 173	422
5 josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset yksinkertaisen riskipainotetun menetelmän nojalla	205	390	16
5a josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset PD-LGD-menetelmä	6 454	6 453	516
6 Vastapuoliriski	638	674	51
7 josta arvostaminen markkinahintaan	463	447	37
12 josta vastuun arvonoikaus	175	227	14
13 Selvitysrisi	0	0	0
14 Arvopaperistamismvastuut muussa raholustolinnassa (ylärajan jälkeen)	46	41	4
15 josta IRB-menetelmä	46	41	4
19 Markkinariski	1 319	1 393	106
20 josta standardimenetelmä	1 319	1 393	106
23 Operatiivinen riski	4 136	4 136	331
25 josta standardimenetelmä	4 136	4 136	331
27 Vähennysrajan allittavat määrät (joihin sovelletaan 250 prosentin riskipainoa)	261	312	21
29 Yhteensä	47 233	46 773	3 779
30 EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	4 893	4 915	391
31 Yhteensä sisältäen riskipainolattiat	52 126	51 688	4 170

Neljännesvuoden aikana kokonaisriski kasvoi 1,0 prosenttia.

EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat kohdistuvat vähittäisvastuiden muihin kuin pk-yritysvastuisiin. Näissä keskimääräiselle riskipainolle asetetut lattiat ovat kiinteistövakuudellisille 15,4 prosenttia ja muille kuin kiinteistövakuudellisille 32,7 prosenttia. EKP:n riskipainolattia on voimassa päätöksen kumoamiseen asti.

Liite 19 Vastuut luottoluokittain

Vähittäisvastuut luottoluokittain (AIRB)

Kaikki vähittäisraamit 31.12.2018

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuolliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	49 985	1 817	54,1	0,7	16,8	4 146	7,4	159
A	31 412	1 319	52,8	0,0	15,9	571	1,7	2
B	10 647	399	56,9	0,1	15,9	523	4,7	2
C	3 915	73	61,6	0,5	22,5	690	17,3	4
D	2 172	23	65,6	2,3	21,0	795	36,2	11
E	1 429	3	69,5	20,0	21,4	1 205	84,1	59
F	409			100,0	23,5	362	88,5	80
Yritysasukkaat yhteensä	2 099	173	68,4	3,6	40,1	1 130	47,1	71
1,0-2,0	1	0	65,9	0,0	26,4	0	2,0	0
2,5-5,5	591	48	67,3	0,4	26,7	88	13,7	1
6,0-7,0	838	73	68,3	1,4	42,2	378	41,5	5
7,5-8,5	457	39	67,7	4,9	48,3	368	74,2	12
9,0-10,0	154	13	76,3	24,7	49,8	208	124,7	21
11,0-12,0	57	0	75,7	100,0	59,2	88	153,8	33
Yhteensä	52 084	1 990	55,0	0,9	17,8	5 276	9,0	230

Kaikki vähittäisraamit 31.12.2017

Luottoluokka	Taseen erät, vastuuarvo, (EAD) milj. €	Taseen ulkopuolliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. €	Riskipaino, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	48 246	1 622	53,1	0,7	17,0	4 159	7,5	157
A	29 908	879	52,4	0,0	15,8	528	1,7	2
B	10 536	642	53,8	0,1	17,2	592	5,3	3
C	3 854	74	56,6	0,5	21,9	666	17,0	4
D	2 168	23	52,7	2,3	20,6	789	36,0	10
E	1 365	3	45,0	20,0	20,8	1 142	83,5	56
F	415			100,0	25,1	441	106,3	82
Yritysasukkaat yhteensä	1 459	137	68,4	3,4	38,3	800	42,6	42
2,5-5,5	459	41	67,9	0,4	22,6	57	11,5	0
6,0-7,0	569	57	66,7	1,3	42,6	257	41,1	4
7,5-8,5	285	28	70,6	5,1	47,6	221	70,5	8
9,0-10,0	103	11	74,4	23,4	47,6	127	111,2	12
11,0-12,0	43			100,0	65,3	138	320,6	18
Yhteensä	49 706	1 759	54,1	0,8	17,7	4 959	8,6	199

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0 sekä F. Luvut eivät sisällä riskipainotettuja.

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2018

Luottoluokka	Taseen		CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipalno- tetut erät, milj. €	Riskipalno, keski- määrin, %	Odotetut tapplot, milj. €
	Taseen erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €	ulkopuolliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €						
1,0-2,0	748	381	84,2	0,0	44,4	166	14,7	0
2,5-5,5	16 058	3 815	72,7	0,2	43,8	8 031	40,4	20
6,0-7,0	7 823	1 464	72,1	1,3	43,0	8 067	86,8	52
7,5-8,5	4 082	679	72,6	4,5	43,0	5 673	119,1	91
9,0-10,0	672	140	68,4	19,9	43,4	1 538	189,4	69
11,0-12,0	658	22	60,7	100,0	44,1			301
Yhteensä	30 041	6 502	73,0	1,5	43,5	23 474	65,4	533

31.12.2017

Luottoluokka	Taseen		CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipalno- tetut erät, milj. €	Riskipalno, keski- määrin, %	Odotetut tapplot, milj. €
	Taseen erät, vastuu- arvo, (EAD) milj. €	ulkopuolliset erät, vastuuarvo (EAD), milj. €						
1,0-2,0	667	214	93,3	0,0	44,7	128	14,6	0
2,5-5,5	14 933	3 867	72,7	0,2	44,5	7 335	39,0	18
6,0-7,0	6 622	1 376	69,7	1,3	44,0	6 803	85,1	45
7,5-8,5	3 895	763	70,0	4,3	44,1	5 596	120,1	89
9,0-10,0	681	142	62,5	19,9	44,2	1 576	191,5	72
11,0-12,0	717	26	59,2	100,0	45,0			335
Yhteensä	27 516	6 388	71,9	1,5	44,3	21 438	64,7	560

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 20 Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2018		31.12.2017	
	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 297	818	1 317	902
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)				
Markkinariski	732	421	759	460
Vakuutusriski	351	281	394	289
Vastapuoliriski	30	36	27	40
Operatiivinen riski	34	45	36	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-570	-162	-541	-169
Yhteensä	578	621	674	666
Puskuri SCR:ään	719	197	643	236
SCR-suhde, %	225	132	195	135
SCR-suhde, % (Ilman siirtymäsääntöä)	176	132	151	135

Luvut ovat OP Ryhmän arvion mukaisia, ja niissä on huomioitu siirtymäsäännökset.

Liite 21 OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Miij. €	31.12.2018	31.12.2017
OP Ryhmän omat pääomat	11 835	11 121
Pääomalainat ja debentuurilainat	1 075	1 202
Muut omiin varoihin sisällyttömät toimialakohtaiset erät	-349	-236
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 501	-1 525
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	735	824
Suunniteltu voitonjako	-94	-90
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	-46	3
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-262	-294
Ryhmittymän omat varat yhteensä	11 393	11 005
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	6 528	6 107
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 199	1 340
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	7 727	7 447
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 666	3 558
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä), %	147	148

* Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden mukaiset arvostuserot ja arvio SCR:sta.

** Eläkevastuun ylikate, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

*** Kokonaisriski x 14,3 %.

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset ja riskipainolattiat. Riskipainolattiat laskivat vakavaraisuussuhdetta noin 15 prosenttiyksikköä.

Lite 22 Lähipiiritapahtumat

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja näiden läheisistä perheenjäsenistä sekä muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2017 jälkeen.

Taloudellinen informaatio 2019

Vuoden 2018 raporttien julkaisujankohdat:

OP Ryhmän toimintakertomus ja tilinpäätös 2018	vko 9
Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2018	vko 9
OP Ryhmän vuosikatsaus 2018 (sis. Vastuullisuusraportin)	vko 9

Vuoden 2019 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Osavuositarkastus 1.1.–31.3.2019	7.5.2019
Osavuositarkastus 1.1.–30.6.2019	30.7.2019
Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2019	29.10.2019

Helsingissä 5.2.2019

OP Osuuskunta

Johdokunta

Lisätiedot:

Pääjohtaja Timo Ritakallio, puh. 010 252 4500

Talousjohtaja Vesa Aho, puh. 010 252 1427

Viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tuuli Kousa, puh. 010 252 2957

www.op.fi